

מנורה שויתי - למנצח בנגינות

The Shiviti / Lamnatzeach Menorah

דע לפני מי אתה עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה

שׁוֹיִי תִּי יְהוָה נְמִידָה
 כ' מ' ב' א' אֵלֶיךָ וְנִזְוִיךָ אֲגִידָה

למנצח נגני תמוז מור שיר
 אלהים יזעזעו ויברכנו יאר פצונו
 להעלת בארץ דרכך בכל צוים
 יהודך עמים אלהים יהודך עמים
 ישמחו וירצנו לזמנים כי תשפוט עמים מישור
 יהודך עמים אלהים יהודך עמים כלם
 ארץ צללה יבולה יברכנו אלהים אלהים
 יברכנו אלהים ויראו אותנו כל יופם יאר
 אצל יתץ קרע שטן נגדי כש בטר צתנו

ולאמים בארץ תנזום סלה

Contents

ילקוט יוסף השכמת הבוקר סימן א סעיף מא..... 6	מקורות..... 2
ילקוט יוסף פסוקי דזמרה וקריאת שמע סימן מח 7	שלחן ערוך אורח חיים א:א..... 2
הלכה ברורה נ:ח-ט..... 8	משנה ברורה א:ד..... 2
בנין אב חלק ו סימן ב..... 9	צפורן שמיר סימן ב אות יח..... 3
שו"ת משנת יוסף (ליברמן) חלק ד סימן לב..... 13	כף אחת סימן כו..... 3
פסקי תשובות אורח חיים סימן א..... 14	מדבר קדמות מערכת ד אות כב..... 3
מזהב ומפז חלק ב עמ' שיט ואילך..... 15	שלמי ציבור, דיני תפילה יב..... 3
שו"ת עטרת פז חלק א כרך ב - יורה דעה סימן יג 15	שלמי חגיגה הלכות ספירת העומר לו..... 4
אורחות ציון חלק א..... 17	כף החיים (פלאג'י) יב:יג-יד..... 4
אורחות ציון חלק ב..... 24	בעל שם טוב שמות פרשת בא..... 5
ברכי נפשי חלק א ב סימן ה (רב יעקב חיים סופר) עמ' 138..... 27	שבט מוסר פרק לא..... 5
דברי בניהו חלק ד סימן ד..... 31	חסד לאלפים נו:ו..... 5
דברי בניהו חלק יז אורח חיים א..... 36	בן איש חי שנה ראשונה פרשת ויגש הלכה ד.... 5
דברי דוד חלק ד יורה דעה מט..... 43	עוד יוסף חי שנה ראשונה ויגש ג..... 6
הרי יהודה חלק א יורה דעה כד..... 43	בן איש חי שנה ראשונה פרשת שלח לך הלכה טו..... 6
אבני לוי א אורח חיים סימן כח..... 43	לשון חכמים חלק ב סימן ו..... 6
	כף החיים (סופר) אורח חיים נ:י..... 6
	כף החיים (סופר) אורח חיים תפט:ח..... 6
	שו"ת עשה לך רב חלק ה סימן כה..... 6
	עמק יהושע (ממן) חלק ז, שער יהושע אות מ..... 6

מקורות

שלחן ערוך אורח חיים א:א

יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר: הגה ועכ"פ לא יאחר זמן התפלה שהצבור מתפללין. (טור) הגה שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו כשישבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדבורו במושב המלך כ"ש כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו כמו שנאמר אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה' מיד יגיע אליו הירא' וההכנעה בפחד הש"י ובושתו ממנו תמיד (מורה נבוכים ח"ג פ' כ"ב) ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת הש"י גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב ומיד כשיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה (טור):

משנה ברורה א:ד

הצדיקים - דהיינו שיצייר בנפשו תמיד איך שהוא עומד לפני השם יתברך, כי הקב"ה מלא כל הארץ כבודו. וכתבו בשם האר"י ז"ל, שיצייר שם הוי"ה תמיד נגד עיניו בניקוד יְרָאָה, כזה ה־ה־ן-ה, וזהו סוד "שויתי ה' לנגדי תמיד", וזה תועלת גדול לענין היראה. ויש שהיו רגילין מחמת זה לעשות מנורות של קלף מצויירים להניח בסידורים, וכותבים בהם "שויתי ה'" וגו' בן ארבע אותיות ושאר שמות, ומנורה כזה היתה נקראת בשם "שויתי".

והטעם הוא בכדי שיהיה נזכר שלא לשיח שיחה בטלה בתוך התפלה מאימת השם. וכתב בשערי תשובה בשם התבואת שור שראוי לאזור חיל לבטל המנהג, כי על פי הרוב אינם משמרים את הקלף כראוי, ותשתפכנה בראש כל חוצות, וגם כמה פעמים בא לידי מחיקת השם. ונראה דבמנורות הגדולות המצויירות על קלף שקובעים בבית הכנסת לפני העמוד תחת טבלא של זכוכית, שאין שייך בזה טעם הנ"ל, לית לן בה, עד כאן לשונו. והקובעין בעמוד בלא טבלא יש למחות בידם, כי על ידי הנרות שקובעין בעמוד, בא ברוב העיתים לידי מחיקת השם חס ושלום.

צפורן שמיר סימן ב אות יח

מה מאוד הפליגו באמירת למנצח בנגינות בציור מנורה וכתבו ז"ל ששכרו רב ועצום וראיתי קונטרס בכ"י לראשונים בזה בסודותיו ותועלותיו ולפחות לעשות נח"ר ליוצרנו נאמר אותו בכונה בציור מנורה כתוב על קלף:

כף אחת סימן כו

סגולה להולך בדרך: מצאתי כתוב שיאמר קודם שיסיים העמידה מזמור למנצח בנגינות וכו' אלהים יחננו בצורת המנורה כתובה על קלף:

מדבר קדמות מערכת ד אות כב

דוד הע"ה הראאה הקב"ה ברוח הקדש מזמור למנצח בנגינות מזמור שיר אלהים יחננו וכו' כתוב על טס של זהב מופז עשוי בצורת מנורה וכן הראה אותו למשה רבינו ע"ה. והיה דוד הע"ה נושא זה המזמור כתוב ומצוייר וחקוק במגיניו בטס של זהב בצורת מנורה כשהיה יוצא למלחמה והיה מכוין סודו והיה נוצח אותם ואויביו נופלים לפניו. קונטרס מנורת זהב כ"י מועתק מכ"י הרב מהר"ר חיים באכנר זלה"ה בעל אור חדש על דיני ברכות והעיד הרב מהר"ח הנז' שהוא העתיקו מכתבת יד הקדש של הגאון מהרש"ל ז"ל ושם כתוב סודות ונפלאות הרמוזות במזמור הנזכר:

שלמי ציבור, דיני תפילה יב

יב. קודם ברוך שאמר, שאומרים מזמור אלהים יחננו כו', מצאתי כתוב להרמ"ז ^{02/09/2018} צוק"ל דכל ימי חול המועד צריך לומר מזמור השמים מספרים כו'. (א"ה).
וכן כתב הרב ח"י (סדר מועד דפוס קושטא דף ר"ל ע"ב, ובסדר שבת דף ק"ד) ע"ש.

^{02/09/2018} מ"ט אמירת מזמור אלהים יחננו כו', כתב בספר אבודרהם ז"ל אחר סדר התפילה נכובא לציון, מפני שנקרא מזמור המנורה, והקורא אותו בכל יום נחשב כמדליק המנורה הטהורה בבית המקדש וכאילו מקביל פני שכינה, כי תמצא בו ז' פסוקים כנגד ז' קני המנורה, וגם יש בו מ"ט תיבות כנגד מנין הגביעים והכפתורים והפרחים והנרות שבו' קני המנורה שעולין למנין מ"ט, כיצד גביעים כ"ב, פרחים ט', כפתורים י"א, נרות ז', סך הכל מ"ט, ופסוק ראשון יש בו ד' תיבות כנגד מלקחיה ומחתותיה מלקחיה תרי ומחתותיה תרי עכ"ל. ועיין גם כן מה שכתב המחבר ז"ל בהלכות ספירת העומר [בחלק שני "שלמי חגיגה" דף רצ"ח ע"ב סימן ל"ו] בשם אגרות הרמב"ן דכל האומר מזמור זה בצורת המנורה בכל יום בהנץ החמה לא יקרה לו שום מקרה רע וחשוב כאילו הדליק הנרות בבית המקדש ע"ש).

שלמי חגיגה הלכות ספירת העומר לו

לו. מצאתי כתוב בשם אגרת הרמב"ן דכל ימי העומר כשאומרים ברכת כהנים, אם יאמר היחיד מזמור זה יצליח במעשיו, ואם יסתכל בצורת המנורה שבו לא יהא ניזוק כל היום, ומסיים וטוב לאומרו בכל יום, וכל האומרו בצורת המנורה בכל יום בהנף החמה, לא יקרה לו שום מקרה רע וחשוב כאילו הדליק את הנרות בבית המקדש עד כאן לשונו*.

כף החיים (פלאג'י) יב:ג-יד

יג) מה שכותבין בעור קלף או גויל שם הוי"ה ברוך הוא עם מנורת מזמור למנצה בנגינות, ומניחים בתוך הסידור של התפילה מצד של מעלה כדי להסתכל בו תדיר לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, הנה ראיתי בספר שערי תשובה (הנדפס עם שלמן ערוך צארכה חיים סימן א' ס"ק ג' צדנזי הצאר היטז סס) דהביא משם רבינו האר"י, דיצייר שם הוי"ה ברוך הוא תמיד נגד עיניו כזה יהו"ה, וזהו סוד שויתי ה' לנגדי תמיד, וזה תועלת גדולה לענין היראה, על זה כתב וזה לשונו, וראיתי בכתבי הרב החסיד מוהר"ר זלמן דכתב, דהטעם לעשות כן כדי שיזכור שלא לשוח שיחה בטילה מאימת ה' אשר לנגד עיניו, אך מר דודי הגאון בעל תבואות שור אמר במליצתו, אם לא שויתי ודוממתי, רצונו לומר, שאוכל לגדור שידום ולא ישיח אף בלי כתיבת שויתי, ויתרעם מאד על זה לפי שעל הרוב אינן משמרים כראוי ותשתפכנה בראש כל חוצות וראוי לבטל המנהג, ועל המנורות הגדולים הקבועים בבית הכנסת על העמוד תחת טבלא של זכוכית לא קפדינן כי אם על המניחים בסידורים, זה תוכן דבריו, (והציטט וראה צמטצט חזון למועד אשר צסוף ספר חזון עוצדיה), ובזה ראיתי בתשובה כתב יד לאחד קדוש, על המפות שעל גבי השולחנות שכותבים בהם שמות ופסוקים דגער הרבה לעושים כן, וכד הוינן בה, לא כל הנדונות שוין ולא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטול, ויש ללמד זכות על המנהג כאשר אכתוב במקומו הראוי לו, אך ממנו נקה לעבוד את ה' אלהינו להיות זהיר וזריז בתכלית הזהירות שלא יפול ארצה, ושלא יגע במים או בזיעה

או מעיטוש וליחות וכדומה, ולנהוג בו קדושה יתירה כספרים תפילין ומזוזות. (ועיין תשנ"ז ח"א סימן ז').

יד) ראיתי בספר מדבר קדמות מערכת ד' אות כ"ב דהביא מספר מנורת זהב, דלדוד המלך עליו השלום, הראהו הקדוש ברוך הוא ברוח הקודש מזמור למנצח בנגינות אלהים יחננו כתוב על טס של זהב מופז עשוי בצורת מנורה, וכן הראה אותו למשה רבינו עליו השלום, והיה דוד המלך עליו השלום נושא זה המזמור כתוב ומצוייר וחקוק במגיניו בטס של זהב בצורת מנורה כשהיה יוצא למלחמה, והיה מכזין סודו והיה נוצח אותם ואויביו נופלים לפניו, ועיין שם סודות ונפלאות הרמוזות במזמור הזה, עכ"ד, ובכן אנן יתמי דיתמי דלא בינת אדם לנו, ראוי לכזין לדעתו של משה רבינו עליו השלום ודוד המלך עליו השלום וכל קדושים עמו דהוו ידעי עומקן של דברים סוד ה' ליראיו. (ועיין לפוכן שמיר סימן ז' אות ח"י).

בעל שם טוב שמות פרשת בא

ד. ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אליהם משכו וגו'. קבלתי ממורי ורבי הרב הקדוש ר' ישראל בעל שם טוב נבג"מ, להסיר הדינים עשה כך, בליל שבת להקיף את השולחן שבע פעמים, יהיה ארבעה אנשים, ויהי שלושה בית דין, ויכוון ג' אה"הו), ביוד"ן הימני, ובאלפי"ן האמצעי, ובהי"ן השמאלי, בעמידה, ואחר יקיף ויאמר למנצח בנגינות וגו', ובכל פעם שיקיף יכוון כוונות הושענא רבה אדם דיבור ז) ולא מעשה, רק אדם דיבור ולא יותר... חצ' בחול בבוקר דוקאי) קודם זריחת השמש, וכן בשבת גם כן קודם זריחת השמש והקף עם ספר תורה, ויאמר המקיף למנצח בנגינות, ויכוון במנורה בהציור הזה בכל פעם שמקיף ציור אחד, והבית דין יהיה גם כן ג' אהיה כנ"ל, וגם ציור הנ"ל משם מ"ב, ובפעם השביעית כל השם מ"ה מראש ועד סופו, ככה יעשה שבעה ימים רצופים, ויכוון הבית דין והמקיף בצורות של אותן אנשים, והשמות המנגדים: (עטרת תפארת ישראל ממהרי"ח דף פ' ע"ב)

שבט מוסר פרק לא¹

כל האומר מזמור למנצח בנגינות מזמור שיר בצורת המנורה בכל יום בהנץ החמה לא יקרה לו שום מקרה רע. וחשוב לפני הקב"ה כאלו הוא מדליק נרות בבית המקדש. ובספר מנורת המאור כתוב לאמרו בימי העומר. כששליח צבור אומר ברכת הכהנים יאמר היחיד למנצח בנגינות מזמור שיר עד אפסי ארץ ויצליח במעשיו. (אגרת הרמב"ן). ויסתכל בצורת המנורה ולא יהא ניזוק כל היום. ומסיים וטוב לאומרו אפילו כל ימות השנה. וכל האומר ז' פעמים לדרך ויכוין בו ילך לשלום ולהצלחה. וטוב שכל אדם יסתכל בו קודם צאתו לדרך ובדרך יתפלל אותו כאמור.

חסד לאלפים נ:ו

בן איש חי שנה ראשונה פרשת ויגש הלכה ד

טוב לומר מזמור אלהים יחננו ויברכנו בצורת המנורה, ובציור השכל בלבד סגי אם אין ציור מונח לפניו. ובשבת ויו"ט אומרים מזמור השמים מספרים ויש סוד בדבר. והחסידים בעה"ק תוב"ב במדרש בית אל יכב"ץ נוהגים לומר גם בחוה"מ מזמור השמים וכנז' בריש ספר דברי שלום במנהגים שלהם. ופה עירנו בגדאד אומרים בחוה"מ יחננו ואין אומרים מזמור השמים, ואנא עבדא לא הצרכתי אותם לשנות מנהגם בזה, מפני כי לא מצאתי

¹ הובא בהרבה אחרונים, ומהם פתחי עולם על שלחן ערוך אורח חיים, קונטרס אחרון סוף סימן א אות ז

דבר זה מפורש בדברי רבינו האר"י ז"ל על חוה"מ רק על שבת ויו"ט, והגם דמסתברא מילתא כמנהג החסידים הנז', עכ"ז הנחתי אותם כמנהגם, אך אני בעצמי אומר עמהם מזמור יחננו וגם אומר מזמור השמים כמנהג החסידים הנז', וכן ראוי לכל משכיל לעשות כן:

עוד יוסף חי שנה ראשונה ויגש ג

בן איש חי שנה ראשונה פרשת שלח לך הלכה טו

צריך להזהר שלא להפסיק בין מים אחרונים לבהמ"ז אפילו בד"ת, ורק פסוקים אלו יאמר אותם אחר מים האחרונים קודם בהמ"ז, והם מזמור אלהים יחנינו ויברכנו כולו וטוב לצייר במחשבתו בצורת המנורה, ואחריו יאמר פסוק אברכה את ה' בכל עת וגו' ויכוין לגרש הסט"א העומדת על השלחן, ואחריו פסוק סוף דבר הכל נשמע וגו' ופסוק תהלת ה' ידבר פי וגו' ופסוק ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה ואח"כ וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' ויכוין ס"ת זה השלחן אשר נה"ר, ויברך בהמ"ז בעינים סגורות כתפלת העמידה וישים יד שמאל כנגד החזה ויד ימין על יד שמאל, ויברך בכונה דהסט"א עומד שם לקטרג עליו אם לא יברך בכונה:

לשון חכמים חלק ב סימן ו

כף החיים (סופר) אורח חיים נ"י

מאד הפליגו באמירת למנצח בנגינות בציור מנורה וכתבו ז"ל ששכרו רב ועצום ויש בו סודות עמוקים וראוי לנו שלעשות נ"ר ליוצרינו נאמר אותו בכוונה בציור מנורה כתוב על קלף. צפורן שמיר שם אות ח"י. חס"ל אות ו', ועיין ש"ץ דף ס"ו ע"א כף החיים להרח"ף סי' י"ב אות י"ד:

כף החיים (סופר) אורח חיים תפט:ח

ואחר הברכה יאמר הרחמן יחזיר עבודת ביהמ"ק למקומה במהרה בימינו. תו' מגילה ה' ע"ב ד"ה כל. ויכוין שע"י הברכה ממשיך אור מקיף וע"י אמירת הרחמן וכו' שהיא בחי' המעשה שהיה נעשה בבהמ"ק ממשיך אור פנימי. ואח"כ יאמר תפלת אנא בכח וכו' כולו בכל לילה ואח"כ יאמר מזמור אלהים יחננו ויברכנו וכו' כולו מעומד בכל לילה. וכשאומר המזמור יכוין בכל לילה תיבת א' מן המזמור דהיינו בליל ראשון יכוין בתיבת אלהים ובליל שני יחננו וכו' עד תשלום מ"ט ימים. וכן יכוין בכל לילה אל אות א' מפסוק ישמחו וירננו וכו' דהיינו בליל א' יו"ד של ישמחו בליל שני ש' של ישמחו וכו' עד תשלום מ"ט ימים. וכן כשאומר אנא בכח וכו' יכוין בכל לילה אל ר"ת של תיבה אחת דהיינו בליל א' יכוין אל א' של אנא ובליל שני ב' של בכח וכו' עד תשלום ששה ימים ובליל ז' יכוין בר"ת של הפסוק כולו דהיינו אבגית"ץ. וכן על זה הדרך בשבוע שני דהיינו בליל א' של שבוע שני יכוין באו' ק' של ר"ת קבל ובליל שני ר' של רנת וכו' ובליל ז' ר"ת של הפסוק כולו דהיינו קר"ע שט"ן. וכן על ד"ז עד תשלום ז' שבועות. כמבואר כ"ז בשער הכוונות בענין ספירת העומר דרוש י"א ופע"ח שער כ"ב פ"ג ופ"ה יעו"ש. ועיין לקמן או' ק"ו ועוד עיין לעיל סי' א' או' כ"ב ולקמן סי' תצ"ד או' ח' יעו"ש.

שו"ת עשה לך רב חלק ה סימן כה

התשובה לעצם הצעתך היא ברורה, ואין שום אסור לכתוב על ניר או קלף את תפלת שמונה - עשרה או קריאת - שמע בכתב סופר, ולכרכו עם הסידור ולהתפלל מתוכו. ואין שום חשש שיבואו דפים אלה לבזיון חלילה, ואף אם לא יהיו כרוכים עם הסידור אין חשש, ומעשים בכל יום שכותבים מזמור "למנצח" בצורת המנורה, ועוד פסוקים אתו, וכאשר הקלף בלה לגמרי גונזים אותו ככל כתיב הקודש. וכעין זה מצאנו באמירת פיטום הקטורת, שמעלתה גדלה מאד עפ"י דברי הזוה"ק (שמות דף רי"ח ע"ב), ומצלת מכל מיני פורעניות וכו'. וכתב מוהרח"פ (בספרו כף - החיים סימן י"ז אות י"ח בשם ספר מ"צ ח"ב) שאמירת פיטום הקטורת מתוך כתב אשורי ככתיבת ספר תורה היא סגולה לזכות ולעושר ויהיה מוצלח בכל עסקיו עכ"ל. וכן ראיתי לחסידים ואנשי מעשה שכתבו פיטום - הקטורת והברייתא על גבי קלף באותיות אשוריות וקוראים מתוכה בכל יום. הרי מפורש שאין שום חשש בכך.

עמק יהושע (ממנ) חלק ז. שער יהושע אות מ

ילקוט יוסף השכמת הבוקר סימן א סעיף מא

נהגו לכתוב פסוק שויתי ה' וגו' על עמוד השליח הצבור, ואין בזה איסור. ומה שנהגו בכמה קהלות בימי החגים, לתלות על כתלי בית הכנסת פסוקים, כמו ביום הכפורים "כי קדוש היום לאדונינו" (נחמיה ח, י), או "כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'", והוא מנהג קבוע מאבותיהם נוחי נפש, אף שיש להם על מה לסמוך, מכל מקום לכתחלה

יש להורות שלא לעשות. ואם הדבר נעשה על ידי צילום אין בזה חשש. ואותם הכותבים על קופות של צדקה "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", וכיו"ב, אין למחות בידם. וכן מה שכותבים הפסוק או בשער בית הכנסת "זה השער לה' צדיקים יבואו בו". או "מה טובו אהליך", או "פתחו שערים", ופסוק "ויירא ויאמר מה נורא", וגם "למנצח בנגינות מזמור שיר" בצורת המנורה, ומסביב לה פסוקי תורה ונביאים, [ובעצם כתיבת המנורה ראה לעיל עמוד קמ], וכן בשטרי הכתובה כותבים פסוקים לסימן טוב והצלחה, בכל אלה אין לבטל המנהג. (מא)

ילקוט יוסף פסוקי דזמרה וקריאת שמע סימן מח

יא. אחר ה' המלך וכו', נוהגים לומר "למנצח בנגינות". וראוי ונכון לאומרו מתוך צורת המנורה. (יא)

(יא) לומר למנצח בצורת מנורה

על פי מה שכתב הרוקה, שמזמור זה עם המנורה רומז לענינים גדולים ויש בו סגולות רבות. ואמרו בשם המקובלים, שכל מי שיראה זה המזמור בכל יום מצוייר בצורת המנורה, ימצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם. ואם הוא מצוייר על ארון הקודש, יגן בעד גזירה רעה, ויהיה חשוב לפני הבורא כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש, ויהיה מובטח שהוא בן העולם הבא.

ויש שהיו רגילים לעשות מנורות של קלף מצויירים להניח בסידורים וכותבים בהם שויתיה ה' וגו', בכדי שיהיה נזכר שלא לשיח שיחה בטלה בתפלה מאימת השי"ת. וכתב בשערי תשובה בשם התבואות שור, שראוי לאזור חיל לבטל המנהג, כי על פי רוב אינם משמרים את הקלף כראוי, ותשתפכנה בראש כל חיצות וכו'. ולכן כתב בשע"ת דרך במנורות הגדולות שקובעים בבית הכנסת לית לן בה. [ומנורות שעל התיבה יקבעום בזכוכית]. ע"כ. וגם הפני יהושע בחידושו לגיטין (ו ב) קרא תגר על אותם שכותבים איזה פסוקים על קלף קטן כגון שויתיה ה' לנגדי תמיד, והדבר קרוב לאיסור יותר מלהיתר וכו', ועבירה גוררת עבירה. ע"ש.

ומדבריו משמע שגם לגבי פסוקים אחרים יש למנוע הדבר, ולא רק לגבי שויתיה ה' לנגדי תמיד. אולם אנו רואים שהרבה נוהגים לכתוב על קלף קטן מזמור

למנצח בנגינות בצורת המנורה, ומניחים את הקלף בתוך הסידור, ובראשו כותבים שויתיה ה' לנגדי תמיד. ובספר ישרי לב כתב, ששמע מפי רבנן קשישאי שבעלותו לעיה"ק ירושלים, ראה להגאון בעל החקרי לב שהיה לו שם עם צורת המנורה בתוך הספר, וכשהיה לו עסק הצבור או דין בין איש לחבירו, בכל רגע היה פותח הספר ומסתכל בו לקיים שויתיה ה' לנגדי תמיד. והיה אומר כי יועיל הרבה לבל יצא תקלה מתחת ידו. גם בספר צוואה מחיים למהר"א פלאג'י כתב, שאביו מהר"ח פלאג'י היה נוהג כן. וכן כתב בספר פלא יועץ (אות י'). שראה אצל כמה גדולים בארץ ישראל שכתבו שם ה' על הקלף והניחו אותו בין האצבע כדי לקיים שויתיה ה' וכו'. ע"ש. אולם בשו"ת תורה לשמה (סימן שו) כתב, באלו שכותבים למנצח בצורת מנורה על חתיכת קלף ומניחים בתוך הספר להיכרא וסימן, ומטלטלין אותו מדף לדף במקום שפוסק שם, הרי זה אסור. ע"ש. וכפי הנראה הדבר תלוי אם יודעים לשמור על קדושת הקלף או לא, ואין הכי נמי אם יש לחוש שיבואו לידי בזיון של הקלף שלא לשומרו כראוי, אין לנהוג כן. ורק בחכמים ואנשי תורה שיודעים לשמור על קדושת הקלף, שפיר דמי להניח קלף זה בסידור, ולהציץ בו כפעם בפעם. וראה מה שכתבו בזה בספר יפה ללב (סק"י), ובשו"ת מהרש"ם חלק א' (סימן צו), ובדעת תורה. ע"ש.

הלכה ברורה נ:ח-ט

אמירת מזמור למנצח בנגינות

ח. קודם "ברוך שאמר" נוהגים לומר מזמור "למנצח בנגינות מזמור שיר" (י). ועל פי דעת רבותינו המקובלים, ראוי לאומרו בכוונה כשקוראו מתוך ציור מנורה (יא). ויש אומרים שכל האומרו בהנף החמה בכל יום, לא יקרה לו שום מקרה רע, וכאילו הדליק המנורה בבית המקדש והקביל פני השכינה (יב).

בידור הלכה

אות א—ב). ע"ש. ועיין בכף החיים (סימן מח), שמה שכתב האר"י שהפסוקים שאחר ה' מלך אומרים כשהוא יושב, ר"ל שרשאי לשבת, אבל אינו חובה. ועיין בפרי חדש (סוף סימן ג'), שאף הפסוקים שאומרים אחר ה' מלך יש לאומרם מעומד על פי הסוד. והיד אהרן (הנהגות הטור) כתב לדחות דברי הפרי חדש. והובא בשלמי ציבור (דף סו ע"א). ועיין עוד בשו"ת שואל ונשאל חלק ג' (חלק אורח חיים סימן עה).

ד] כן כתב רבינו האר"י בשער הכוונות (דרוש תפלת השחר דף יז ע"ב). והובא במגן אברהם (סימן נא סק"ז). ועיין בפרי חדש (סוף סימן ג').

שער הציון

(י) עיין בשער הכוונות (דרוש תפלת השחר דף יז ע"ב), ובפרי עץ חיים (שער הקרצנות), והוצאו צקף החיים (סימן מח). ועיין עוד בצרכי יוסף (סק"ג), ובמחזיק ברכה נקונטרס אחרון (סק"א).

(יא) עיין למן החיד"א נספר זיפורן שמיר (סימן ג' אות יח), ונחסד לאלפים (סימן ג' סק"ו), ובשלמי ציבור (דף סו ע"א), ובקף החיים למהר"ם פלאגי (סימן יב אות יד), ובקף החיים למהר"ם סופר (סק"י).

(יב) עיין נספר שלמי חגיגה (סוף הלכות ספירת העומר, דף רנח ע"ב) שסג אגרת הרמב"ן. ועיין עוד נספר אבודרהם (סוף סדר שחרית של חול), ובשלמי ציבור (דף סו ע"א).

הלכה ברורה

וי"ש נוהגים לאומרו מתוך ציור מנורה הכתובה בכתב יד באותיות סת"ם על קלף. ואף על פי שאין להקל לכתוב פסוקים בכתב יד, ובאותיות סת"ם, מכל מקום בדיעבד אם כתבם, רשאי לקרוא בהם. (והוא הדין בכל זה לענין הנוהגים לקרוא פרשת "קרבן התמיד" ו"פטום הקטורת" מתוך כתב יד של סת"ם על גבי קלף) (יג).

30/06/2018

פרקים שמוסיפים בשבת ויום טוב

ט. בשבת וביום טוב נוהגים לומר אחר ה' מלך" מזמור "השמים מספרים כבוד אל", ועוד מזמורים כנדרפס בסידורים. ועל פי דעת רבותינו המקובלים, יש ענין גדול באמירתם, ובפרט יש לדקדק בשעת אמירת מזמור "דנגו צדיקים" ומזמור "לדוד בשנתו את טעמו" (יד).

וי"ש נוהגים לומר בחול המועד מזמור "השמים מספרים" לברו, במקום "למנצח בנגינות", אולם ברוב המקומות נהגו אף בחול המועד לומר רק מזמור "למנצח בנגינות", כמו בשאר ימות החול (טו).

שער הציון

(יג) עיין ציבור הדברים באורך לעיל בבידור הלכה (סימן מ' סק"ב). (יד) עיין נספר המנהיג (הלכות שבת סימן כב, נד"מ עמוד קנג), ובארחות חיים (הלכות מאה ברכות סימן יח—כ), וכלל זו (סימן ד'), ובזית יוסף (סוף סימן ג'), ובשער הכוונות (דרוש תפלת השחר דף יז ע"ב), ובפרי עץ

סימן ב

”וזה מעשה המנורה”

מנהג אמירת מזמור 'למנצח בנגינות' בצורת המנורה

והחנינה שנותן הקב"ה לעם ישראל הם ברכתו, המתבטאת בהארת פניו יתברך עלינו, עם קרובו. נתבונן נא מהו חן ומהי חנינה, מהי ברכתו של הקב"ה ומהו אור פני מלך שיאיר לנו סלה, ונשכיל בשייכותם המיוחדת להדלקת המנורה שבמקדש.

א. ברכתו של הקב"ה שישרה שכינתו עלינו

הברכה שמברך בה הקב"ה את ישראל, היא ברכת כהנים, וככתוב בה: "ואני אברכם". במפורש, נזכרה ברכת כהנים לראשונה בפרשת נשא (במדבר ו', כ"ג-כ"ז): "כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברכך ה' וגו' ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם". אולם עוד קודם לכן מצינו שבירך בה אהרן הכהן את ישראל, וזאת בפרשת שמיי, ביום חנוכת המזבח, כאשר שרתה השכינה על משכן העדות. שם, עם ירידת אהרן מעשיית הקרבנות נאמר (ויקרא ט', כ"ב): "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם". ופירש"י: "ויברכם - ברכת כהנים, יברכך יאר ישא". הרמב"ן על אתר עמד על הקושי שבדברי רש"י, שהרי נוסח זה לא נמסר עד פרשת נשא, שבחומש במדבר, וכיצד אם כן בירך בו אהרן כבר בהקמת המשכן [ועיין שם שהביא בתוך דבריו את לשון התורה כהנים: "ויברכם, זו ברכה שתומה שאי אתה יודעה, חזר הכתוב ופירש להלן יברכך ה' וישמרך וכו'"], המסכמת בפשוטה לפירוש רש"י. וכתב וז"ל: "ויתכן לומר, כי אהרן פרש כפיו השמים וברך את העם כאשר עשה שלמה, שנאמר (מ"א ח', כ"ב) ויעמד שלמה לפני מזבח ה' ויפרוש כפיו השמים, ושם (פסוק נ"ה) נאמר ויעמד ויברך את כל קהל ישראל קול גדול לאמר, ולפיכך לא

מנהג ישראל לומר בכל יום לפני ברכת ברוך שאמר בשחרית ולאחר קדיש תתקבל במנחה, את הפרק "למנצח בנגינות מזמור שיר" (תהלים ס"ז) כשהוא מסודר בצורת המנורה, וכפי שנדפס בסידורים ובלוחות שבבתי הכנסת. המקור לאמירת הפרק בצורת המנורה, הוא בדברי האבודרהם בפירושו לתפלה (שיר של יום, ד"ה ויש מקומות), שכתב וז"ל: "ובמקצת מקומות אומרים אותו בכל יום, מפני שנקרא מזמור המנורה, והקורא אותו בכל יום נחשב כמדליק המנורה הטהורה בבית המקדש וכאילו מקבל פני שכינה. כי תמצא בו ז' פסוקים כנגד שבעה קני המנורה. וגם יש בו מ"ט תיבות כנגד מנין הגביעים והכפתורים והפרחים והנרות שבשבעה קני המנורה שעולין למנין מ"ט. כיצד; גביעים כ"ב, פרחים תשעה, כפתורים י"א, נרות שבעה, ס"ה מ"ט. ופסוק ראשון יש בו ארבע תיבות כנגד מלקחיה ומחתותיה, מלקחיה תרי ומחתותיה תרי" עכ"ל. כן נוהגים לאמרו גם לאחר ספירת העומר.

והנה מנהג ישראל תורה הוא, ויש בצורת המנורה סודות עמוקים וסגולה נפלאה. וראוי אם כן להתבונן בנאמר בפרק זה המדבר בשבחו של מקום, בדרכיו והנהגתו בקרב העמים, ולהבין מדוע נחשב האומרו "כאילו הדליק המנורה במקדש וכאילו מקבל פני שכינה".

ונראה, שמלבד מספר התיבות והפסוקים התואמים את צורת המנורה, יש בפסוק הראשון כדי ללמד את תכלית אמירת המזמור, שיש בו כדי להשרות שכינה בישראל. בתחילת הפרק נאמר "אלוקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה". החן

הזכיר הכתוב שצוה אותו משה לעשות כן עכ"ל. כלומר, הברכה שבפרשת שמיני איננה תולדת הציווי המסויים לברך את ישראל בנוסח ברכת כהנים, שכן ציווי זה מקומו בפרשת נשא ושם תחילת הוראתו. ברכה זו נבעה מן השמחה הנשגבה ששררה בשעת הקמת המשכן, שמחת השראת השכינה וקבלת הקרבנות ברצון.

לאור הדברים, יש להבין באר היטב את תורף ההוראה שבציווי "כה תברכו". הוי אומר, כדוגמת ומעין הברכה הראשונה שבשעת חנוכת המזבח, מה זו בשמחה, באהבה ובטוב לבב אף לדורות עולם כן. ומכאן איפוא מקור נפתח ובית אב לכמה וכמה מן ההלכות האמורות בדין ברכת כהנים, וכאשר יבואר לפנינו. ברם, קודם לכן יש להוסיף ולהתבונן בסדר הכתובים בפרק "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם", ולעמוד על משמעו.

ב. "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו"

לאחר שבעת ימי המילואים בהם שימש משה רבינו ככהונה והקים את המשכן ופירקו דבר יום ביומו (ראה זבחים ק"א: ורש"י), קרא ביום השמיני לאהרן ולבניו, וציוה אותם לחנוך את המשכן בקרבנות – "קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעולה תמימים" (ויקרא ט', ב'), כשהכתוב מכריז (שם פס' ד'): "כי היום ה' נראה אליכם", ופירש רש"י: "להשרות שכינתו במעשה ידיכם". באותו מעמד, כשניגשו אהרן ובניו להקריב את הקרבנות נאמר (פס' ה') "ויקרכו כל העדה ויעמדו לפני ה'", וכאשר הקהל כולו עומד לפני ה', פונה משה רבינו אל העם באמרו (פס' ו'): "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'". הוראה זו של משה רבינו לכל העם "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו", אומרת דרשני, הרי העם עומד ואינו עושה דבר, וכל הצוויים נאמרו לאהרן הכהן ולבניו. ואף שאהרן ובניו שלוחי דידן, עדיין צריכה למודעי ההדגשה ב"זה הדבר אשר צוה ה' תעשו". וביאר שם בתרגום יונתן: "אעברו יצרא בישא מן לבכון ומיד יתגלי לכון יקר שכינתא דה'". וכן נאמר בספרא: "זה הדבר אשר תעשו, א"ל משה לישראל אותו יצר הרע העבירו מלבכם ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום וכו'. עשיתם

כן, וירא אליכם כבוד ה'". מבואר, שלצורך השראת השכינה נדרשת הכנה רוחנית מצד העם. ואם כי, בפועל, אהרן ובניו הם המקריבים, למעשה תלויה השראת השכינה בכלל ישראל השולחים אותם, וזהו אם כן תוכן ההוראה של "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו". הרחבת דברים בענין, מצינו בפירוש המלבי"ם, וז"ל: "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו, לא ידענו מה צוה שיעשו הם, והלא הם לא עשו דבר רק אהרן עבד עבודתו. ופי' בספרא בדרך הדרוש, שציוה שהם יעשו מעשה הכהן גדול, שמה שיעשה הכהן הגדול בבית המקדש הגדול יעשו הם בבית המקדש הקטן, שהוא הלב, אשר שם משכן כבוד ה' כמ"ש "ושכנתי בתוכם", וכמו שזבחו כוחות החיים והקטירו על המזבח הגדול, כן יזבח כל איש כוחות הנפש המתאוה והמתעורר מסטרא דבעירא שהוא היצר הרע על המזבח הקטן להעבירו באש אהבת ה', ואם עשיתם כן וירא אליכם כבוד ה' לשכון כבוד בתוכם" עכ"ל. מעתה, כשראה אהרן הכהן שכל עם ישראל עומד ומוכן לקבל פני שכינה והקרבנות עולים לרצון, נשא את ידיו אל העם ויברכם. ברכה זו ניתנה מתוך הערכה ומתוך חיבה ואהבה לישראל קדושים על היותם ראויים למעלה העליונה של "וירא אליכם כבוד ה'". והיא היא שנקבעה לדורות כמגדירה: "כה תברכו את בני ישראל". כי כן, באותה שעה נתקיים הכתוב "ושכנתי בתוכם" (שמות כ"ה, ח'), וכפי שדייקו (אלשיך פר' כי תשא); 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם'. וזאת משום שהכינו העם את עצמם כיאות לקבל את השכינה בתוכם.

ג. הציווי לברך את עמו ישראל באהבה

על פי דברי הרמב"ן המובאים לעיל, מתבאר מטבע הברכה "אשר קדשנו... וציונו לברך את עמו ישראל באהבה", ואתו עמו כמה מן ההלכות האמורות בברכת כהנים. לפי שהברכה שממנה נגזרה ההוראה 'כה תברכו' לדורות, ניתנה כשאהרן הכהן היה על המזבח, וסיים להקריב את החטאת, העולה והשלמים. וכפי שהודגשה בדברי התרגום יונתן הרגשתו של אהרן הכהן בו בפרק: "ונחת מן מדבחא 'בחדוא' מן דפסק למעבד חטאתא עלתא ונכסת קודשיא". מכאן, שהברכה היתה בשעת

אברכם", היא ש"יאר ה' פניו אליך". ופירש"י: "יראה לך פנים שוחקות. ויחנך – יתן לך חן". על הארת פניו יתברך נאמר (תהלים פ', ד') "האר פניך ונוושה". ולכך מכוונת תפלתנו – "כי באור פניך נתת לנו תורה וחיים אהבה וחסד צדקה ורחמים ברכה ושלום". לפי שמכח ברכת "יאר פניו אתנו סלה" זוכים אנו לסגל לעצמנו את כל עושר הנכסים הרוחניים הללו, ולהיושע תשועת עולמים בכל מילי דמיטב. ואילו בשעת הסתר פנים, חלילה, נעדרים הצדקה ורחמים הברכה והשלום. ועל כל אלה נאמר "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

ברכה זו שהקב"ה מברך את עמו "ושמו את שמי על בני ישראל" שישרה שכינתו עליהם, נאמרה בלשון "ויחונך". השראת השכינה היא מתנת חנם, כחנינה מאת ה', ועליה נאמר "אלוקים יחננו ויברכנו". המלה "חן" גזורה מלשון "חנם", שכן בניגוד לשבח "יפה תואר ויפה מראה" שהוא תלוי בסיבה מוגדרת, יפי הפנים וחיתוך האיברים, ה' חן הוא ללא סיבה, אלא מתנת חנם, אותה נותן ה' למי שהוא חפץ בו בחסדו, וככתוב (שמות י"ב, ל"ו): "וה' נתן את חן העם". ולכן חן נאמר בלשון מציאה, "ומצא חן ושכל טוב" (משלי ג', ד'), לפי שמציאה גם היא ללא סיבה. וכן אצל אסתר נאמר שהיתה "נושאת חן בעיני כל רואיה" (אסתר ב', ט"ו), על אף שירקרוקת היתה (מגילה י"ג). וזו הברכה שאלוקים "יחננו", וישרה עלינו את השכינה כמתנת חנם מאיתו יתברך, ובכך יברכנו. והנה, אף שהשראת השכינה במשכן היתה מאתו יתברך, שהחנינה באה מרצונו שאמר "ושכנתי בתוכם", נאמר לבני ישראל "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו", שיכינו עצמם שתשרה השכינה עליהם, שתהא השכינה בתוכם ולא רק במשכן.

ד. תכלית הדלקת הנרות במשכן

על הדלקת הנרות במשכן נאמר (שבת כ"ב:): "וכי לאורה הוא צריך, והרי ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו [-של הקב"ה], אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל". תפקיד המנורה היה לגלות ולברר לעיני כל שהשכינה שורה במשכן. ומבואר בגמ' שם,

שמחה, מתוך אורה הראויה לברכה. וכך הם דברי רש"י בציווי ברכת כהנים שבפרשת נשא: "אמור, מלא, לא תברכם בחפזון ובהילות אלא בכוונה ובלב שלם". כמו כן, הברכה נאמרת בנשיאת כפים, כפי שאהרן נשא ידיו ובירך את העם. ובהלכה נאמר שיש לעלות לדוכן ולברך (שו"ע סי' קכ"ח ובכף החיים שם ס"ק ס'), לפי שאהרן בירך את העם עוד כשהיה על המזבח, ורק אח"כ נאמר: "וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים". מ"כ תברכו" לומדים שהברכה צריכה להיות בעמידה, ופנים כנגד פנים כפי שהיה במעמד חנוכת המזבח, בלשון הקודש ובקול רם, כפי שבירך אהרן.

הרמב"ן מזכיר הכתוב בשלמה המלך שבירך את העם בחנוכת המקדש בקול גדול, ויש ללמוד משם שתנאי הוא בברכה הנאמרת בשמחה בכוונה ובלב שלם שתיאמר בקול רם.

הכתוב "כה תברכו" דוגמת אהרן הכהן שבירך מעצמו ללא ציווי, כולל את ההוראה שמעבר לאמירת נוסח הברכה ככתבו, יש לכהנים לברך את העם כאדם המברך מרצונו הוא, בלב שלם ובנפש חפצה, ועל ידי כך תתווסף ברכת "ואני אברכם", על כן מותנית הברכה באהבה ושמחת המברך. ונפסק להלכה (שו"ע סי' קכ"ח סעיף מ"ב) שאבל אינו נושא כפיו לפי שאינו שרוי בשמחה, ורק טוב עין הוא יברך. ובאל"ה רבה (שם אות כ"ו) הביא דברי הזוהר שכהן שאינו אוהב את הקהל ואין הקהל אוהבים אותו יש סכנה בברכתו, לפי שהמצוה "בכה תברכו" היא לברך, ולא רק לומר את טופס הברכה. כן הביא בבית יוסף (או"ח סי' קכ"ח) את דברי המרדכי, שכהן פנוי לא ישא כפיו, והטעם: "כי השרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה, וראוי למברך שיהיה שרוי בשמחה, כמו שמצינו אצל יצחק, אחר שאכל כתיב "ואברכך". וכן מצינו שמחים וטובי לב' וכתוב "ויברכו את המלך", ומבואר שהשמחה תנאי היא במברך ובחלות הברכה.

ברכת הכהנים המברכים את עמו ישראל באהבה היא "יברכך ה' וישמרך". ופירש"י: "יתברכו נכסיך". ובמדב"ר ה', י"א) נתפרש, "יברכך" בממון ובבנים, "וישמרך" מן המזיקין. אמנם ברכתו של הקב"ה עליה נאמר "ואני

בתפילת שחרית ובמנחה בשעת הדלקת הנרות במקדש, ובימי ספירת העומר לאחר מצות הספירה שמהותה הכנה והתקדשות לקראת קבלת פני השכינה במתן תורה.

ה. המנורה כעדות שהשכינה שורה בישראל

תוכן הפרק המכונה מזמור המנורה הוא שהקב"ה משרה שכינתו על עם ישראל כדי שילמדו ממנו וילכו בדרכיו, ובכדי לקדש שם שמים בעיני העמים. כשעיקר קידוש ה' לעיני העמים והלאומים יהיה שייראו אותו כל אפסי ארץ, כי ה' עשה את הכל כדי שייראו מלפניו (קהלת ג', י"ד וילקוט שם). יראה זו היא היסוד של השראת השכינה במקדש ובתוך עם ישראל, וכדברי הספרא על הפסוק 'זה הדבר אשר תעשו וירא אליכם כבוד ה'', "אמר להם משה לישראל אותו יצר הרע העבירו מלבכם ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום". ועל כן נאמר בסוף הפרק "יברכנו אלוקים וייראו אותו כל אפסי ארץ". לפי שהברכה של השראת השכינה ניתנת בתנאי שתקדם לה יראה.

כשאומרים פרק זה בצורת המנורה, יש בכך להזכיר את הדלקת הנרות במקדש, שהיא העדות שהשכינה שורה בישראל, ועם ההדלקה יש לזכור להכניס את השכינה בתוכנו כהכנה של ו'זה הדבר אשר תעשו', ובכך נחשב האומר פרק זה בצורת המנורה כאילו "מדליק הנרות במקדש וכאילו מקבל פני שכינה".

שעדות זו התקיימה בנר המערבי, שהיה נותן בו שמן כמידת חבריו והיה דולק במשך כל הלילה וממנו היה חוזר ומדליק בערב שלאחריו. נס תמידי זה הוא העדות שהשכינה שורה בישראל. אולם, כאמור, השכינה השורה במשכן מכוונת לשכון לא רק בתוכו, אלא 'בתוכם', בתוכו של כל אחד מישראל, ולצורך זה נדרשת אותה הכנה של "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו", שיטהרו ישראל את ליבם ויבערו מקרבם את היצר הרע בכדי שיהיה מעון ראוי להשראת השכינה.

עם גמר הקרבת הקרבנות, כאשר המתין וציפה אהרן הכהן להשראת השכינה, וכיודעו את הדרישה "זה הדבר אשר תעשו", התפלל על כך שיכינו ישראל את עצמם לשתשכון השכינה כבוד בתוכם. וכשאכן שרתה עליהם שכינה, ברך את העם בשמחה ברכת כהנים, תוך שהוא מדליק את הנרות במנורה כעדות שהשכינה שורה בישראל. תפילתו היתה שמצב זה שתשרה השכינה בעם ישראל ימשיך את ההכנה של "זה הדבר אשר צוה ה' תעשו". וזה שבחו של אהרן הכהן שלא שינה (רש"י ריש פרשת בהעלותך), ומיום שהדליק את הנרות לא שינה, ותדיר היה מתפלל ומבקש שהשכינה תשרה בישראל על ידי שעם ישראל יכין עצמו לכך.

לאור הדברים, יש להבין את טעם המנהג לומר פרק זה לאחר ברכת כהנים, וזאת משום שנאמר בו "אלוקים יחנו ויברכנו", שמשמעו ברכת כהנים – "יאר פניו אתנו". כן נאמר פרק זה בכל יום

סימן לב

צורת המנורה במזמור למנצח בנגינות וכו'

הגהות

וא"כ ציינו אלה היה נכון לחדש מנהג קדמון זה, לקצוע ציור המזמור למנצח בנגינות בצורת מנורה, על דלמות ארון הקודש צפנים, להגן על כלל ישראל. והאמנם שעל לוח ה"שוימי" שלפני הש"ץ בדרך כלל כתוב המזמור בצורת מנורה, הנה זה מועיל למש"כ הרוקח "והרואה אותו וכו'", אבל להגן מכל גזרה רעה, צודאי ראוי לנהוג כהרוקח וכמו שנהגו לפני כמה מאות שנה באירופה (כעדות ה"י).

ואם לכתוב המזמור מימין לשמאל, או משמאל לימין, מעודי תמהמי למה בכל מקום שראיתי כתובות משמאל לימין, כגון בסידור האר"י ז"ל לרבי שבתי ז"ל (פעמיים, במקום חנות ובספירת העומר). ובסידור האר"י הנדפס (פרק א' נחמילת ח"צ). ובסוף שער הכונות ציור מכת"י הרב המקובל ר' עזרא חלאק ז"ל (בהוצאת ר"מ עטיה ז"ל). ובספר קומי רוני להרב המקובל ר' אשר זליג מרגליות ז"ל (בסדר חיקון חנות), וכמדומני שראיתי לפני זמן רב שמדובר על זה באגרות הרמ"ז לרבינו משה זכותא ז"ל ואינו צהשג ידי כעת. וחזי מאי עמא דבר שכן נדפס בכל לוחות "שוימי" בכל תפוזות ישראל.

גם לא הבנתי, שהרי ז' הפסוקים של המזמור הזה, רומזים לז' הספירות, חסד גבורה תפארת נחם הוד יסוד מלכות, וכמ"ש בכל הסידורים בספירת העומר, ועמידת ז' הספירות הם: חסד גבורה וא"כ גם פסוקי המזמור היו ת"ת הוד צריכים להיות כך, ואיך זה מצוייר נצח יסוד למשל הפסוק לדעת צארץ דרכך מלכות וגו' שהוא כנגד גבורה צד ימין או שמאל, אחרי הפסוק הראשון הרומז למדת החסד, הרי הי' צריך להיות לכאורה כנגדו לעומתו, ואם כי זה ישבש את

בס"ד א' אד"ר תשנ"ה פעה"ק ירושלם תובכ"א משנכנס אדר ירבה ד' שמחה לידידי גברא יקירא, חכם וסופר איש האשכולות, הרב החסיד המופלג והנודע לתהלה כש"ת מוהר"ר חיים קרויס שליט"א מיקירי עה"ק בני-ברק, ומחבר ספרים רבים ומועילים.

אחדשת"ה בכבוד הראוי, כפי בקשתו לקחתי לי זמן לפי האפשרות, וראיתי אחת הנה ואחת הנה בכמה מקומות מכת"י ספרו החדש שמתכוון להוציאו לאורה. הכי קרא שמו, "ספר אות חיים תנינא", אפס קצהו ראיתי וניכר עמלו הרב, איך שבכל ענין יורד לעומקו, צולל במים אדירים ומלקט מכל ספרי הקדמונים והאחרונים — לעורר הלבבות לענינים נחוצים, שרבים לא שמים לב עליהם, כגון חיוב הכוונה בשמות הקדושים, כפי שנפסק בשו"ע (או"ח סי' ה'), וכמו שכת"ר עשה בספריו הקודמים, יתן לו השי"ת כח ובריאות ויחדש כנשר נעוריו להמשיך לזכות הרבים לתורתו ולעבודתו ית"ש לאיושט"א.

בענין צורת המנורה ראיתי מעתיק מספר "יראת א-ל" לרבינו צעל הרוקח ז"ע שכתוב צמוך דבריו: "ואם יצוייר צבהכ"י צארון הקודש יגין צעד גזירה לקהל". וכן שם "והרואה אותו מצוייר בצורת מנורה ימצא חן וחסד צעני אלקים ואדם", וכן ראיתי בשו"ת נמת דק (הקדמון, סי' ג') שכתב שנהגו כן בכל קהלות ישראל להדציק קלף עם ציור המנורה על דלמות ארון הקודש צפנים, שזה מגין מכל פורענות (והגדון שם הוא שיחיד נדבו לצהכ"ג, וכחצ שמו עליו, והקהל לא הסכימו, כי צדצר חשוב כזה רזו כולם להיות שותפים בו, ופסק שהצדק עם הקהל עיי"ש). (וכמוצא לעיל סי' כו, ג).

סדר הקריאה, אבל זה הרי הוא כונת הציור במנורה, ויל"ע.

לעומת זאת ציור כמ"י רצינו הרוקח ז"ל מצויר הפסוק הראשון צימין הקורא. וכ"כ בעל העקידה (נפרשה אמו) ונס' מנורת זהב טהור למהרש"ל ז"ל, וכ"ה בציור רבי קאפל ז"ל, ונדפס כעת בסיפורים החדשים. — וחשנתי למך, שזה תלוי במחלוקת הרמז"ס והראב"ד (בהל' דת הנמירה פ"ג ה"ג), שהרי הרמז הוא, כאילו מנורה לפנינו, שכתובים על ז' קניה ז' הפסוקים. וסדר הכתיבה הרי הוא מימין לשמאל. וא"כ להרמז"ס שעמידת המנורה היחה בין לפון לדרום, פשיטא שהכהן המדליק עמד (על גבי המדרגות שלפניה) לכיוון קוה"ק (למערב). ימינו כנגד ימין המנורה, שהרי פניו ז"ל אל הקודש (עי' שו"ת חת"ס מאו"מ סי' קפ"ו), וא"כ הפסוק הראשון הוא לימין המדליק והקורא (כהרוקח). אבל להראב"ד שעמידת המנורה היחה בין מזרח למערב, והכהן המדליק עמד בציד המקדש צעמ הדלקת המנורה פניו לפון ואחוריו

לדרום, כמש"כ בשו"ת מהר"י ברונא (סי' ל"ט, מוצא ללקוטי הערות לחת"ס שס), ופני המנורה הרי היו כלפי היכל, ולא אחורה כלפי הקיר הדרומי. וא"כ ציור המזמור מופנה להיכל, והכהן עמד מאחוריה, (בין המנורה לקיר הדרומי, אחוריו לקיר) וא"כ מול פני הכהן הוא אחורי המנורה, וסדר כתיבת המזמור הי' א"כ משמאל לימין. — ושזו ראיתי בספרו דמר, במכתב הרב שמואל יהודה הלוי וויינפלד שליט"א כעין דברים אלה באופן אחר.

עכ"פ מעת שראיתי בציורו "כונת השם — אוח חיים" הציור מימין לשמאל, כרצינו הרוקח ז"ל, הנני מכין בס"ד זל"ג באמירת המזמור לפני צדוק שאמר, צני האופנים, דהיינו שהנני מדמה המזמור כתוב לפני, הן מימין לשמאל, והן משמאל לימין. וזה עפ"י ד' הן איש חי (שנה ראשונה פ' ויגש ד') וצ"ל ההשכלה בלנד סגי אם אין דבר מונח לפניו עכ"ל. ויעזר השי"ת להצילנו עם כל ישראל מכל מיני פורעניות רח"ל, ולהשפיענו רחמים וחיים ושלוש עד עולם אכי"ר.

פסקי תשובות אורח חיים סימן א

ח. בענין 'למנצח בנגינות' בציור מנורה סגולתה וענינה

מ"ב סק"ד: ויש שהיו רגילים מחמת זה לעשות מנורות של קלף מצוירים להניח בסיפורים וכותבים בהם שוית' ה' בן ד' אותיות וכו'. 'מנורה' הכוונה לפרק למנצח בנגינות וכו' אלהים יחנונו (שבתהילים ס"ו) שהיו כותבים אותו על קלף בצורת מנורה, ועל קלף זה מוסיפים גם שם ה' ועוד פסוקים ושמות קדושים, ועל זה נסובים דברי הפוסקים והמשנ"ב שיש לזהר לשמור קלף זה בקדושה שלא יבואו לידי מחיקת השמות, ויש 57 שהיו נמנעים מלשים ציור כזה אצל עמוד הש"ץ מכמה טעמים.

אבל עצם אמירת ה'למנצח' בכל יום כשהוא מול עינו בציור מנורה עניינה 58 גדול ונשגב מאד, ומנהג זה מוזכר כבר בראשונים, וכפי שכתוב בס' 'יראת אל' להרוקח "הרואה אותו תמיד מצויר בצורת מנורה ימצא חן וחסד בעיני אלהים ואדם, והאומרו כל יום קודם הנץ החמה לא יקרה לו מקרה רע וכו', והאומרו בבוקר אחר ברכת כהנים 59 ז' שבועות בכל ימי הספירה לא יקרה לו נזק בכל השנה כולה ויצליח במעשיו וכו', וגם טוב לאומרו ז' פעמים כשיוצא לדרך לשלום ולהצלחה".

ובאבודרהם "הקורא אותו בכל יום נחשב כמדליק המנורה הטהורה בבית המקדש וכאילו מקבל פני השכינה, וז' פסוקיו כנגד קני המנורה, מ"ט תיבותיה נגד גביעיה ופרחיה ונרותיה העולים מ"ט, ופסוק ראשון שבו ד' תיבות נגד ב' מלקחיה וב' מחתותיה".

והמנהג לאמרה קודם תפילת שחרית, כי 60 שמונה עשרה דשחרית נגד זריקת דם התמיד, ולפני כן היה זמן הטבת המנורה והדלקתה, ועל פי כתבי האר"י ז"ל 61 יש לאמרה גם במנחה, וגם בערבית לגרש החיצונים, ובשבת ויו"ט 62 אין אומרים אותו וגם לא במנחה שלפניהם, שכל הדינים נכפפים ומתבטלים.

והמנהג הקדמון היה בכל 63 קהילות ישראל להדביק קלף עם 'למנצח' בציור המנורה על דלתות הארון קודם מבפנים שסגולתה להגן מפורענות וכמו שכתב בס' 'יראת אל' הנ"ל "ואם יצויר בביהכ"נ בארון הקודש יגין בעד גזירה לקהל", ומהנכון 64 לחדש מנהג זה.

ומצינו 65 שני מסורות כיצד סדר הפסוקים בציור המנורה, משמאל לימין או מימין לשמאל, וברוב סדורי האר"י ז"ל הוא משמאל לימין, אבל בס' יראת אל הנ"ל מצויר מימין לשמאל וכן בסידור רבי קאפל, וירא שמים יוצא ידי שניהם, עכ"פ בציור 66 במחשבתו.

60. פתח הדביר סי' רל"ד סק"ב.

61. שער הכוונות דרוש ג' דתפילת השחר, ובסידור השל"ה שער השמים "ובפרט בלילי ספירה, ויועיל לכמה דברים טובים".

62. וכן בחול המועד אין אומרים אותו עפ"י המקובלים, ואומרים במקומו מזמור השמים מספרים, וכמ"ש בכה"ח סי' נ"א סקי"א, אמנם הרוצה לאמרו בכל יום כסגולה למצוא חן בעיני אלוקים ואדם וכדברי הרוקח רשאי.

63. וכמ"ש בפשיטות בשו"ת צמח צדק (הקדמון) סי' נ' "נהגו בכל קהילות ישראל להדביק קלף עם ציור המנורה על דלתות הארון קודש" וכו', ועיי"ש השאלה שנשאל בזה.

64. שו"ת משנת יוסף ח"ד סי' ל"ב, ובק"ק בעלזא נהגו מאז במנהג זה בתוך הארון קודש ציור 'למנצח' בדמות מנורה על טבלה, וכן בס' זכור לאברהם מנהגי הגה"צ מוהרא"י מתולדות אהרן זצ"ל סי' י"ד אות ה' שבבית מדרשו עשה כן.

65. עיין בכל זה באריכות במשנת יוסף שם.

66. וכדברי הבן איש חי הנ"ל שמועיל גם בציור במחשבתו.

57. עיין שו"ת מהרש"ם ח"א סי' צ"ו, ומשמרת שלום סי' ט"ו אות א', ובין דבריהם שמוסיפים פסוקים וכו' איש הישר בעיניו, וגם חשש כשמצופה זכויות שמשתקפת בבואת הש"ץ כעין מראה (וע' בזה לקמן סי' צ' אות ל').

58. עבודת הקודש להחיד"א (צפורן שמיר סי' ב' אות י"ח) "מה מאד הפליגו באמירת למנצח בנגינות בציור מנורה וכתבו ז"ל ששכרו רב ועצום, וראיתי קונטרס כת"י לראשונים בסודותיו ותועלתיו, ולפחות לעשות נח"ר ליוצריו נאמר אותו בכוונה בציור מנורה כתוב על קלף", ובמדבר קדמות (מע"ר ד' אות כ"ב) בשם קדמונים הראהו הקב"ה לדוד המלך ע"ה מזמור למנצח כתוב על טס זהב עשוי בצורת מנורה והיה נושא אותו על מגינו כשהיה יוצא למלחמה ואויביו נופלים לפניו וכו', ובס' יראת אל דלהלן שיש בשבעת קני המנורה: חנינה, ברכה, אורה, ישועה, הודאה, שמחה, רננה, ובשלמי חגיגה למהר"י אלגאזי "ואם יסתכל בצורת המנורה שבו לא יהא ניוזק כל היום", וע"ע בהפלת חשיבות ענינה בס' אור לשמים פ' תרומה שמוסגל לטהרת המחשבה ובס' דודאים בשדה פ' בהעלותך, ובבן איש חי (ויגש ד') בציור השכל בלבד סגי אם אין ציור מונח לפניו, ובעוד יוסף חי (ויגש ג') "יוקוף הציור של המנורה כשיסתכל בו שיהיה זקוף לפניו כדמיון המנורה שהיתה זקופה ועומדת בהיכל"

59. ויש להסתפק אם הכוונה לברכת כהנים שאומרים אחרי ברכת התורה, או לברכת כהנים שבתפלה.

מזהב ומפז חלק ב עמ' שיט ואילך

<https://www.hebrewbooks.org/pdfpager.aspx?req=48888&st=&pgnum=530>

ה' יאריך ימינו ושנותינו כדי שנלמד ונבליע דבריו.

שו"ת עטרת פז חלק א כרך ב - יורה דעה סימן יג

ולכן גם כשרוצים לכתוב הפסוק "שויתי ה' לנגדי תמיד" עם שם בן ד' אותיות הוי" ב"ה, שהוא מוסיף ליראת שמים כשמכוין בו ג"כ עם ניקוד היראה (חיריק תחת הוי"ד, שוא תחת הה"א, קמץ תחת הוא"ו) כידוע בשם האר"י ז"ל (עי' עץ חיים שער רוה"ק יחוד כא, וראה גם במשנ"ב סי' א סק"ג), מ"מ יש להזהר בזה מאוד שיהיה מונח במקום מכובד ושמור מאוד, שאין בו חשש שיגיע לידי חילול שם הקודש ח"ו. ועי' במשנ"ב (שם) שהביא את דברי התבואות שור, כמה מרורות שפך אותו צדיק על מה שעושים כיום מנורה על קלף שיש בה מזמור למנצח בנגינות וכו' שבתהילים, וכתוב בו שם הוי"ה, ומגיע לידי בזיון שאינו נשמר כראוי, ותשתפכנה בראש כל חוצות, וגם מגיע לידי מחיקה. אולם המנורות הגדולים שהם מונחות בביהכ"נ בתוך מסגרת עם טבלה של זכויות שאין בהם חשש זה שפיר דמי. ע"ש. וראה גם בקול יעקב סופר (סי' רעו סקצ"ב) שג"כ הביא כיו"ב. ע"ש. [וכן הוא נמי בשערי תשובה באו"ח (סימן א סק"ג) שהביא כענין זה בשם זקנו הגאון בעל תבואות שור שהתרעם על מה שרגילים לעשות מנורות מצויירות בקלף להניחם בסידורים וכו' מפני שעל הרוב אינן משתמרים כראוי וכו', וכן הביא ענין זה הפתחי תשובה ביו"ד (סי' רעו ס"ק כו). יעו"ש]. וראה עוד בזה בערוך השולחן להגרי"מ עפשטיין בחיו"ד (סי' רעו סעיף כט) שכתב, יש מהגדולים מתרעמים על מה שנהגו לצייר מנורה על קלף או נייר וכותבים בהם פסוק "שויתי ה' לנגדי תמיד" ועוד פסוקים, ולבסוף מוטלים בבזיון (תבואות שור). וכן אותם הכותבים פסוקים ושמות על כותלי בתי כנסיות, ואח"כ כשמתיישנים ונופל עליהם אבק באים לידי מחיקה, ויתאמצו למנוע את ההמון מלעשות כאלה. ויורום דעבירה עבדי ולא מצוה, וכן על ארון הקודש לבלי לכתוב פסוקים, וכ"ש לעשות פרט השנה משמות, וכן לרקום פסוקים על הפרוכת וכפורת ומעילי ס"ת יש למנוע ולהזהיר לבלי עשות, וכ"ש הריקום על מטפחות דאין לעשות. עכ"ד. ע"ש. הא חזינן דלרעתו יש להמנע מכל וכל אפילו מענין כתיבת הפסוקים בארון הקודש ובפרוכת יש להמנע, ומ"מ כיון שכיום כבר נהגו בכך לרקום

פסוקים על הפרוכת ומעילי הס"ת, הנח להם לישראל, ובפרט שאכשור דרי בהכי ומאד נוהרים עליהם מכל משמר בקדושתם ובכבודם, מ"מ שם הוי"ה ב"ה וכן שאר השמות הקדושים בודאי ובודאי דראוי להמנע ולא לכותבם כי היכי דלא ליתי אפילו לנדנוד כל שהוא של בזיון ח"ו, ובודאי איכא בהכי כבוד שמים להמנע ולהזהר בזה מאוד, וברכות ינוחו על ראשו. ולכן די בזה כאשר נוהגים כיום ברוב ככל המקומות בבתי כנסיות ובתי המדרשות שעושים מנורות אלו, וה' בראש"ם, שכותבים ממעל למנורה הפסוק "שוייתי ה' לנגדי תמיד", ומונחים בכבוד בטבלא עם זכוכית ושומרי משמרת הקודש משתדלים לשומרם מכל משמר להניחם במרומי קרת, מקום אשר אין היד שולטת בו, אבל לכתוב שם הוי"ה ב"ה בפסוקים אחרים על הפרוכת או על שאר כלי הקודש טוב ועדיף להמנע מזה לקדוש ה' מכובד, שכאמור יש להזהר שלא יגיעו אפילו לחששא רחוקה של בזיון ח"ו. ודי בזה.

אורחות ציון חלק א

ארחות אמירת קרבנות ציון שבא

מט. המנהג לומר למנצח בנגינות מזמור שיר קודם ברוך שאמר כנזכר בדברי רבנו האריז"ל בין בחול בין בשבתות ומועדים, וטוב לאמרו בצורת המנורה ונחשב לו כאילו הדליק המנורה בבית המקדש והקביל פני השכינה ויהא שמור ומוצלח כל אותו היום.

פי"א, ז] וברכי יוסף [או"ח ג, ג] ומחזיק ברכה [ג, קונטרס אחרון א]. ורבנו דוד אבודרהם כתב [שיר של יום] וזה לשונו "ובמקצת מקומות אומרים אותו בכל יום מפני שנקרא מזמור המנורה, והקורא אותו בכל יום נחשב כמדליק המנורה הטהורה בבית המקדש וכאילו מקבל פני שכינה. כי תמצא בו שבעה פסוקים כנגד שבעת קני המנורה, וגם יש בו ארבעים ותשע תיבות כנגד מנין הגביעים והכפתורים והפרחים והנרות שבשבעה קני המנורה שעולים למנין מ"ט, כיצד גביעים כ"ב, פרחים ט', כפתורים י"א, נרות ז', סך הכל מ"ט" ע"כ. ועיין עוד בסודו של מזמור זה וקריאתו בפירוש הרקאנטי [שמות כה, לא] ופירוש הרמב"ן [שם כה, ל] ותורת המנחה [מקץ, דרש י"ז] לרבנו יעקב סקילי תלמיד הרשב"א ז"ל, ובילקוט שמעוני [תהלים תשצ"ב] "למנצח בנגינות, בברכה שמברכים את בניך בה ברכם, יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחניך, אף כאן ברכם כן אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה, יודוך עמים כלם מלמד שהקדוש ברוך הוא מגלה צדקתם של ישראל והגויים מודים לו, אמר הקדוש

הארחות חיים שהם סמך וראיה לדברי הרב בית דוד, ואנא עבדא זחלתי ואירא כתלמיד הדין לפני רבו בקרקע, דאי משום הא לא אריא, דהרב ארחות חיים לא בא להשמיענו איך גורסים פסוק ה' מלך, אלא בא לומר שצריך לכוין בהזכרת שם ה' היה הוה ויהיה כדמוכח מדבריו ומהסוגיא שבה עסיק שהיא כוונת הברכות. ודומה לזה מצאתי בס"ד בדברי ראבי"ה [ח"א ברכות סימן מ"ו] וספר על הכל [סימן ב]. זאת ועוד הגה כתב בפירוש הרב ארחות חיים להלן [ברכת המזון אות ג"ה] וזה לשונו "הוא מטיב לנו, הוא הטיב לנו, הוא ייטיב לנו, בתחילה לשון הוה ואחר לשעבר ואחר להבא, על דרך ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד ע"כ, הרי שסברתו לומר הוה היה ויהיה, ולא ידעתי מפני מה לא הזכיר דבריו אלה הגאון היפה ללב, ולמסקנא דעת רוב ככל הפוסקים לומר הוה היה ויהיה, ועיין שערי תפלה [דכ"ב ע"ב].

מט. בשער הכוונות [די"ז ע"ג] כתב לומר קודם ברוך שאמר למנצח בנגינות וכ"כ בפרי עץ חיים [שער הומירות פק ג'] ומשנת חסידים [מסכת תפלת העשיה

ברוך הוא לישראל, בעולם הזה הייתם מתברכים על ידי אחרים, לעתיד לבא אני מברך אתכם מפי שנאמר אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה" ע"כ. ועיין עוד מה שכתב הרוקח בספרו יראת אל.

ובשבט מוסר [פרק לא] כתב "כל האומר מזמור למנצח בנגינות

מזמור שיר בצורת המנורה בכל יום בהנף החמה לא יקרה לו שום מקרה רע, וחשוב לפני הקדוש ברוך הוא כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש וכו', ויסתכל בצורת המנורה ולא יהא ניזוק כל היום. וכל האומר שבע פעמים כשיוצא לדרך ויכוין בו ילך לשלום ולהצלחה, וטוב שכל אדם יסתכל בו קודם צאתו לדרך ובדרך יתפלל אותו כאמור" ע"כ. והגאון החיד"א בצפורן שמיר [סימן ב, יח] כתב וזה לשונו "מה מאוד הפליגו באמירת למנצח בנגינות בציור מנורה, וכתבו ז"ל ששכרו רב ועצום, וראיתי קונטרסים בכתיבת יד לראשונים בזה בסודותיו ותועלותיו, ולפחות לעשות נחת רוח ליוצרנו נאמר אותו בכוונה בציור מנורה כתוב על קלף" ע"כ. והניף ידו שנית בכף אחת [אות כו] "מצאתי כתוב שיאמר קודם שיסיים העמידה מזמור למנצח בנגינות וגו' בצורת המנורה כתובה על קלף" ע"כ. וכ"כ בשלמי ציבור [דס"ו ע"ב] ובשלמי חגיגה [דרח"ץ ע"ב] וז"ל "מצאתי כתוב בשם אגרת הרמב"ן דכל ימי העומר כשאומרים ברכת כהנים, אם יאמר

היחיד מזמור זה יצליח במעשיו, ואם יסתכל בצורת המנורה שבו לא יהא ניזוק כל היום ומסיים וטוב לאמרו בכל יום, וכל האומר בצורת המנורה בכל יום בהנף החמה לא יקרה לו שום מקרה רע, וחשוב כאילו הדליק את הנרות בבית המקדש" עכ"ל. וכ"כ האליה רבה [קכא, א].

והגאון החיד"א בספרו מדבר קדמות [מערכת ד, כב] כתב וזה לשונו "דוד המלך עליו השלום הראהו הקדוש ברוך הוא ברוח הקודש מזמור למנצח בנגינות מזמור שיר אלהים יחננו וגו', כתוב על טס של זהב מופז עשוי בצורת מנורה, וכן הראה אותו למשה רבנו עליו השלום, והיה דוד עליו השלום נושא זה המזמור כתוב ומצוייר וחקוק במגיניו בטס של זהב בצורת מנורה כשהיה יוצא למלחמה והיה מכוין סודו והיה נוצח אותם ואויביו נופלים לפניו. [מקונטרס מנורת זהב כתיבת יד מועתק מכתב יד הרב מורנו רבי חיים באכנר זלה"ה בעל אור חדש על דיני ברכות] והעיד הרב מורנו חיים הנזכר שהוא העתיקו מכתבת יד הקודש של הגאון מורנו שלמה לוריא [מהרש"ל] ז"ל, ושם כתוב סודות ונפלאות הרמוזות במזמור הנזכר" ע"כ. וכתב רבנו חיים פלאג"י בכף החיים [יב, יד] לאחר שהעתיק דבריו אלה וזה לשונו "ובכן אנן יתמי דיתמי ולא בינת אדם לנו ראוי לכוין לדעתו של משה רבנו עליו השלום ודוד

ארחות אמירת קרבנות ציון שבג

ג. יש מקומות שנוהגים לכתוב למנצח בנגינות בצורת המנורה על קלף ומניחים אותו על דלת ארון הקודש מבפנים, ואומרים שזו סגולה לשמירה על כל הציבור שלא יארע להם שום נזק אסון ותאונה, ורבנו האריז"ל כתב לאמרו להציל ממגפה ומגזירות רעות. גם כתב לאמרו בכל סעודה קודם ברכת המזון.

המלך עליו השלום וכל קדושים עמו דהו ידעי עומקן של דברים סוד ה' ליראיו" עכ"ד, ובספרו מועד לכל חי [ה, כא] כתב שיש לאמרו כל ימי העומר בשעת ברכת כהנים, ושהרב שבט מוסר כתב לאמרו בסתם וכנראה הבין שיאמרנו כל ימי השנה ע"כ, ובנו הרב יפה ללב [ח"ב סימן קכו, א] העיר על דבריו שבאמת כך כוונת דברי הרב שבט מוסר לאמרו בכל יום וכמו שכתבו השלמי חגיגה [שם] והקמח סולת [דקי"ט ע"ב] בשם אגרת הרמב"ן לאמרו בכל יום, ועיין עוד במזמור לאסף [עמוד פ"ה] לרבנו ששון מרדכי ז"ל ועובר אורח [קסב, ב], וביסוד ושורש העבודה [שער י"ב, פ"א] כתב שמנהגם לאמרו אחר הדלקת נר חנוכה בכל לילה מימי החנוכה מפני השייכות למנורה.

ג. המנהג שנהגו בכמה קהילות לכתוב למנצח על קלף ולקבעו בדלת ארון הקודש מבפנים נזכר בשערי תשובה [או"ח קנד, כא] בשם שו"ת צמח צדק קדמון לתלמיד הב"ח [סימן ג'] וכ"כ בשו"ת גבורות

יצחק [ענין שוית] לרבנו יצחק רוזנברג ז"ל מהונגריה, ובילדותי ראיתי בספרים שמקור המנהג הוא שהיתה פעם גזירה קשה על היהודים באיטליה וגזרו תענית, ובאו בחלום אליהם ואמרו להם שיכתבו למנצח בצורת המנורה על קלף ותתבטל הגזירה וכן עשו ובטלה הגזירה וכך גם שמעתי מפי מורנו הרב מנצור בן שמעון ז"ל.

ובשער היחודים [ענף ד', פרק י"ג] כתב בשם רבנו האר"י לאמרו בשעת המגפה בצורת המנורה, וכן במשנת חסידים [מסכת תיקון המגיפה פרק ג, אות ה] לאמרו במשך היום לשמירה והצלחה אחר פיטום הקטורת ועוד פסוקים, גם כתב רבנו האריז"ל בשער המצוות [פרשת עקב] לומר קודם ברכת המזון מזמור אלהים יחננו כולו ושאר פסוקים כגון אברכה וכו' כי הסטרא אחרא העומדת על השלחן וכדי לסלקה משם צריך לאמרם ע"כ, וכן כתבו הגאון החיד"א בצפורן שמיר [ה, סח] ויסוד ושורש העבודה [ש"ז פ"ז] ותלמיד רבנו האריז"ל הרב משה פאפירש כ"ץ ז"ל באור צדיקים [כג, לה] וכן איש חי [ש"א שלח לך ט"ו].

שכר ארחות פרק ד ציון

נא. אותם הכותבים למנצח בנגינות על קלף ומניחים אותו בסידור או על הטבלה, וכן המדפיסים אותו על גבי ניירות ותולים או מדביקים אותו בכותלים וכדומה גורמים תקלה וחשש איסור בזה, משום שהמזמור הוא דברי תורה וגם יש בו ששה פעמים שמות הקודש וגורם למחיקתם או לבזיונם חס ושלום, אלא יכתבם על קלף או דף גדול ויקבעם במסגרת גדולה הקבועה בכותל.

נא. כתב הרמב"ם [יסודי התורה ו, א] "כל המאבד שם מן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא, לוקה מן התורה שהרי הוא אומר בעבודה זרה ואבדתם אם שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלהיכם, ושבעה שמות הם השם הנכתב הוי"ה והוא השם המפורש או הנכתב אדנ"י, אל, אלוה, אלהים, אלהי, שדי, צבאות. כל המוחק אפילו אות אחת משבעה אלו לוקה" עכ"ל. ודע שאיסור מחיקה שייך לא דוקא כשמוחק בפועל ובאופן מידי אלא גם כשמשתמש בחפץ שעליו כתוב אחד משבעה שמות אלה ובמשך הזמן יגרם שהשם או אות אחת ממנו תמוחק או תטשטש, והן אמנם בגמרא [שבת קכ:]: איתא תניא הרי שהיה שם כתוב לו על בשרו הרי זה לא ירחוק ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטינופת, נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליה גמי ויורד וטובל, ולמסקנא אין איסור אלא כשמוחקו בידים אבל על ידי גרמא מותר שנאמר לא תעשון כן לה' אלהיכם עשיה הוא דאסור

הא גרמא שרי. ומה שאמרו בברייתא שאסור טעמייהו דרבנן שאסור לעמוד בפני השם ערום וכנזכר בדעת מרן בכסף משנה [יסודי התורה ו, ו], אלא שמצינו להרדב"ו שכתב [לשוניות הרמב"ם סימן מ"ז] שמה שנפסק שגרמא במחיקה מותר היינו לצורך מצוה לטבילה שהיא חובה, אבל לדבר הרשות גם גרמא אסורה ע"כ. ועי"ע בשו"ת נודע ביהודה [תניינא או"ח סימן י"ז].

הדרן לדוכתינ שבנידון דידן שכותב מזמור זה על קלף או נייר ובו שמות שאינם נמחקים ומניחו בסידורו והרי זה אסור דומיא מה שכתב בשו"ת פנים מאירות [ח"ג סימן ל"ב] בענין הקלף לספר תורה המשוח בסיד לבן שיהא נח לכתוב עליו והתירו משום זה אלי ואנוהו והגם שהדיו נבלע בקלף מהמשיחה לא הוי חציצה, וכן כתב בספר בני יונה והובא בפתחי תשובה [יו"ד רע"א, ג], אלא שהעיר שענינו רואות שהכתב אינו מתקיים זמן מרובה כי סופו שהצבע נפרד מהקלף כשמתיישן וגורם מחיקת השם ואסור ע"כ. ואם בספר תורה המגולגל ומוצנע בארון

יש בו משום גרם מחיקה, על אחת כמה וכמה בקלף ודף הגלויים ומונחים בספר ומשתפשים בשימושם כמה פעמים ביום שיש בזה משום מחיקה. ועיין עוד בשו"ת פנים מאירות [ח"א סימן מ"ה] ושו"ת מעיל צדקה לאנדסופר [ח"א סימן כג] גבי כתב ישן של שמות הקודש שהיה על כתלי בית הכנסת וביקשו לכסותו בסיד שאסור משום מחיקה, אלא יביאו גליונות וידביקו על הכתב והסיד ישימו עליהם באופן שלא יגרמו מחיקה. ועי"ע בפתחי תשובה [יו"ד סימן רעו, ט].

גדולה מזו בשו"ת נודע ביהודה [תניינא או"ח סימן יז] נשאל הגאון בנו רבי שמואל גבי בית הכנסת שהיו רשומים על כתליו תחינות ובקשות ובהם כמה שמות שאינם נמחקים, וזה כ"ה שנים שחדלו להתפלל בו אנשי אותו הכפר ועתה מכרו המקום ורוצים לעשות שם בית ליין שרף ומקוה לטבול שם. והשיב שאסור בודאי להרוס הכתלים וגם לא לעשות שימוש בזיון בו, ולעשות בו יין שרף אסור כיון שהעשן והאדים ישחירו הכתלים וגורם מחיקת השמות אשר עליהם, ואחר כך כתב שיש איסור גרמא למחיקת השם. ואמנם בגמרא [שבת קכ:] ובהרמב"ם [יסודי התורה ו. ו] נפסק שגרם מחיקה מותר היינו דוקא בדבר מצוה שהיא טבילה, אך לדבר הרשות אסור והראיה שברחיצה וסיכה אסור, הגם שיש לומר דטעם האיסור

משום שאסור לעמוד ערום בפני השם ולדעת רש"י איסורו משום מחיקה ע"כ. **זאת** ועוד אחרת פעמים רבות אנחנו רואים איך מושלכים ומפוזרים בארץ או בין הספרים והחפצים דפי המזמור ובנוסף כתוב עליו מלמעלה פסוק שויתי ה' כששם הוי"ה כתוב באותיות גדולות וחס ושלוש מוטל בבזיון, וכבר כתב על זה השערי תשובה [או"ח א, ג] בשם הרב זלמן לוקוואר ז"ל על כך שמניחים דף שויתי ה' בתוך הסידור כדי שיזכרו לא לשוח שיח בטילה בתפלה מפחד השם אשר לנגד עיניו, וכתב בשם דודו הרב תבואות שור שאמר אם לא שויתי ודוממתי כלומר שיוכל לגרום שידום וישתוק בלי שיצטרך לשויתי, כי על הרוב לא נשמרים הדפים כראוי ותשתפכנה בראש כל חוצות ומצינו בגמרא [ר"ה יח:] שבשלשה בתשרי ביטלו הזכרת שם השם מהשטרות ועשאוהו יום טוב, ולכן גם דפי שויתי המונחים בסידורים ונופלים ובאים לידי בזיון ועל הרוב באים לידי מחיקת השם חס ושלוש ראוי לבטלם ע"כ. וכן כתבו בפתחי תשובה [יו"ד רע"ו, כ"ו] ומשנה ברורה [א, ז] ושו"ת מנחת יצחק [ח"ח סימן פ"ז] ובשו"ת אפרקסתא דעניא [ח"א סימן כד] העיר גם טעם נוסף על קדושת אותיות מרובעות אשורית שלנו שיש בהם קדושה וכמו שנזכר בספר יצירה [פרק ה, ג] ובמפרשים

נב. כשקורא למנצח בנגינות בצורת המנורה לא יטה הסידור לצדדים באופן שהציור נראה שוכב או מהצדדים, אלא צריך לזקוף את ציור המנורה מול עיניו ולקרוא את הכתוב, ואם אין ציור מנורה מצוי אצלו יכול לקרוא המזמור ולצייר מנורה במחשבתו, ויכוין בקריאת המזמור על דעת משה רבנו דוד המלך ורבנו האר"י עליהם השלום.

חכמה עושר ובנים, שמירה והצלחה, הצלה והגנה ועוד. כגון שם אל"י היוצא מראשי תיבות שלשה פסוקים ראשונים, ושם יא"י היוצא משלשה אחרונים, ושם י"ה שהוא ראשי תיבות וסופי תיבות פסוק שבקנה האמצעי, וכן שם הכ"ם סופי תיבות פסוקים ראשונים, ושם צו"ם סופי תיבות האחרונים ושם פא"י שהוא ראשי תיבות יאר פניו אתנו, ושם סא"ל ראשי תיבות אתנו סלה לדעת, ושם הכ"ם גימטריא הל"ל ו-אדנ"י, ושם צו"ם גימטריא קו"ל, וגימטריא כל ראשי הפסוקים הוא ע"ב, ומספר האותיות המזמור רי"ו, ורי"ו וע"ב רפ"ח. ועיין בספר הפליאה ובתיקוני הזוהר [תיקון נ"ה, פט.]. ובמשנת חסידים [מסכת תיקון המגיפה פרק ג] וספר כסף הכיפורים, ועוד יוסף חי [ויגש ג] ולשון חכמים [ח"ב סימן ז] ורבנו חיים פלאג"י כתב [כהח"פ יב, יד] לכוין לדעת משה רבנו ודוד המלך עליו השלום, ומו"א ז"ל אמר לי לכוין גם על דעת רבנו האריז"ל זיע"א.

שם, ובספר ראשית חכמה [שער היראה פרק ס"ו], ועיין עוד בקול יעקב למהר"י סופר [רעו, צב] וערוך השלחן [יו"ד רעו, כט] וכף החיים פלאג"י [יב, יג].

נב. בעוד יוסף חי [ויגש ג] כתב וזה לשונו "כשאומר למנצח המצוייר בצורת המנורה על קלף או על נייר יזקוף את ציור המנורה שמסתכל בו כדי שיהיה הציור זקוף לפניו כדמיון המנורה שהיתה זקופה ועומדת בהיכל ולא יניח הציור מושכב ושטוח לפניו ע"כ, וכמה פעמים שמעתי ממור אבי ז"ל שאין קפידא שתהיה צורת המנורה לפניו אלא יכול שיקרא המזמור בעל פה ויצייר במחשבתו כאילו מנורה קבועה נגד עיניו והוא קורא כל פסוק כאילו כתוב בקנה אחד משבעת הקנים.

ובקריאת המזמור יש כמה כוונות ורמזים של שמות קודש המסוגלים לכמה עניינים נפלאים כגון

אורחות ציון חלק ב

ארחות תפילת הלחש ציון קפז

פח. טוב לומר מזמור למנצח בנגינות בצורת המנורה קודם אמירת אלהי נצור אחר סיום פסוק יהיו לרצון, ובפרט אם יהיה בתפילת

פח. בשער הכוונות [די"ד ע"א] כתב "תאמר בכל יום אחר תפלת ערבית ומנחה ושחרית אחר העמידה קודם אלהי נצור מזמור [תהלים ס"ז] והוא למנצח בנגינות מזמור שיר, אלהים יחננו וגו', ויכוין שיש בו שבעה פסוקים זולת פסוק ראשון ויש בו מ"ט תיבות וכוונתם במזמור נרמזה בכוונת העומר, ועוד יכוין כי ראשי תיבות שלשת הפסוקים הראשונים הם אל"י וראשי תיבות וסופי תיבות פסוק האמצעי הם י"ה, וראשי תיבות שלש פסוקים האחרונים הם י"א כמנין שם אהי"ה, וסופי תיבות שלשה פסוקים הראשונים הם הכ"ם כמנין שם אדני", וסופי תיבות שלשה פסוקים האחרונים הם מו"ץ כמנין קול, הרי נתבאר כי שבעה פסוקים הנזכרים [ראשי תיבות] הוא אלי י"א ועולה כמנין שם ע"ב, וסופי תיבות כל הששה פסוקים זולת פסוק האמצעי הם [גימטריא] קול אדני, וראשי תיבות וסופי תיבות פסוק האמצעי הוא י"ה, נמצא קול אדני י"ה ע"ב, גם תכוין כי מספר כל האותיות של זה המזמור הוא רי"ו אותיות שבשם ע"ב הנזכר" ע"כ.

ובשבט מוסר [פל"א, יא] כתב "כל האומר מזמור למנצח בנגינות בצורת המנורה בכל יום בהנף החמה לא

והמקובל רבנו מנחם מרקאנטי ז"ל כתב [ויקרא טז, ח] כי פסוק זה מייחד כל התפלה באין סוף שלא תהיה חס ושלוש הפרדה באיזה עולם וקוצץ בנטיעות, אלא הרצון הוא סיבת וחיבור כולם ע"כ, ועיין במגלה עמוקות [פרשת שלח לך].

ורבנו האריז"ל כתב בשער הכוונות [דל"ח ע"ב] לכוין תיבת יהו גימטריא א"ל, וראשי תיבות לרצון אמרי פי = אלף, ושם שדי מלא שי"ן דל"ת יו"ד גימטריא תתי"ד ועם שם אל מלא אל"ף למ"ד הכל גימטריא אלף, נמצא שתכוין בשתי שמות אל שדי מלא, עוד תכוין שפסוק זה בו עשר תיבות בכל אחת יש אות י' חוץ מתיבת לרצון, אבל בתיבת יהו יש שתי יודי"ן להשלים לעשרה, אבל בפועל יש יו"ד רק בתשע תיבות והם כנגד תשע יודי"ן שיש בהויו"ת דע"ב [יוד קי ויו קי] ס"ג [יוד קי ואו קי] מ"ה [יוד קא ואו קא] וב"ן [יוד קק וו קק]. ותכוין שעל ידי כן בפסוק זה נרמזים ונכללים ארבע הויות אשר כל סודות התפלה תלויים בהם עכ"ד.

וכן כתב בפרי עץ חיים [שער העמידה פ"כ] ועיין בסדר היום [תפלת שחרית] ויסוד ושורש העבודה [שער ה, פרק ה] שיש לכוין בו מאוד.

שחרית שמתפלל עם הניץ החמה וגם בכל התפלות ותכוין שבו שבעה פסוקים חוץ מפסוק א' ומ"ט תיבות ותצליח בכל מעשה ידיך.
פט. כתבו חכמי הקבלה בשם רבנו הרמ"ע מפאנו ז"ל, טוב לומר קודם אלהי נצור מזמור שיר למעלות אשא עיני וגו', וכתב

דכתפילה אריכתא דמיא, וכן היה נוהג חוץ מכך שאם החזן התחיל החזרה היה מקצר ואומר אלקי נצור בלבד ופוסע שלש פסיעות ע"כ שמעתי.

פט. כתב רבנו מנחם עזריה מפאנו ז"ל בספרו עשרה מאמרות "ויש לומר קודם אלהי נצור שיר למעלות אשא עיני אל ההרים וגו', ואז יהיה אהוב למעלה ונחמד למטה כשיאמר אותו ביראה גדולה, ולא לצפות לשום טובה חלילה רק לעשות נחת רוח ליוצרנו כי אין טובה גדולה הימנה" ע"כ. ובמקום אחר כתב למי שרוצה למצוא בת זוג הגונה יאמר מזמור זה בסיום כל תפלה משלש תפלות וטוב לו ע"כ, והעתיקו דבריו הרב חסד לאלפים [קיד, כב] ומורנו המקובל רבי מאיר פאפירש ז"ל בספרו אור צדיקים [כו, ד] והחסיד המקובל רבנו ישראל יעקב אלגאזי בספרו שלמי ציבור [דקל"ד ע"ג] והגאון החיד"א בספרו צפורן שמיר [ב, לא] והגאון החסיד רבנו אליהו מני ז"ל בספרו שיח יצחק [קלד: אות יד]. ורבנו יוסף חיים ז"ל כתב כן בספרו בן איש חי [ש"א בשלח כג] בשם הרב משה זכותא ז"ל ולא הזכיר

יקרה לו שום מקרה רע, וחשוב לפני הקדוש ברוך הוא כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש, ויסתכל בצורת המנורה ולא יהא ניזוק כל היום" ע"כ. והגאון החיד"א בצפורן שמיר [ב, יח] כתב "מה מאוד הפליגו באמירת למנצה בנגינות בצורת המנורה" ע"כ והניף ידו שנית בספרו כף אחת [אות כו] "מצאתי כתוב שיאמר קודם שיסיים העמידה מזמור למנצה בנגינות בצורת המנורה כתובה על קלף ע"כ וכ"כ בשלמי ציבור [דס"ו ע"ב] ושלמי חגיגה [דרח"ץ ע"ב] ועוד, ובספר מנורת זהב שהור [בסוף ספר חנוכת הבית] הביא מתוך כתב יד קודש לרבנו שלמה לוריא ז"ל והעתיק דברי השער של הספר שנדפס בפראג [שנת שמ"א] וז"ל "אמרו חכמים כל מי שיתפלל זה המזמור למנצה בנגינות בצורת מנורה בכל יום בנץ החמה לא יקרה לו שום גזירה רעה ויהיה חשוב לפני בורא עולם הקדוש ברוך הוא כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש ע"כ לענינו ושמעתי מפי מור אבי ז"ל שהגם שאנחנו בשעת נץ החמה מקפידים לעמוד בתפלת העמידה, בסיום העמידה שנאמרה בנץ החמה חשיבא כשעת הנץ ממש כיון

בענין אמירת בקשות בעת נשיאת כפים

סוטה (מ' סע"ב): "בזמן שהכהנים מברכים את העם מה הן (העם) אומרים, אמר רבי זירא אמר רב חסדא ברכו ה' מלאכיו גבורי כח וגו', ברכו ה' כל צבאיו משרתיו עושי רצונו", ופירש רש"י ז"ל: "העם מה הם אומרים שיראו מסבירי פנים ומודים לפניו על כל ברכותיו להראות שהן נוחות להן", ובתר הכי קאמר תלמודא דכל האומר (לפסוקים הללו ע"ש) במקדש ובגבולין אינו אלא טועה, כלום יש לך עבד שמברכין אותו ואינו מאזין ע"ש. ולהלכה פסקו רבותינו הפוסקים דלא יאמר שום פסוק בשעת ברכת כהנים, וכלשון מרן ז"ל בשלחנו הטהור אר"ח (סימן קכ"ח סעיף כ"ו): "בשעה שמברכין (הכהנים) את העם אין לומר שום פסוק אלא ישתקו ויכוונו לברכה", ועיין למו"ז הגז"ל בכף החיים (שם אות קנ"ט).

וראיתי לגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל בספרו מועד לכל חי (סימן ה' אות כ"א) שכתב: "בכל ימי העומר יאמר בשעת ברכת כהנים מזמור למנצח בנגינות בצורת המנורה והוא סגולה נפלאה שיצליח בכל מעשיו ואינו ניזוק כל אותו יום — שלמי חגיגה (דרצ"ח ע"ד) משם אגרת הרמב"ן ועיקרי הד"ט (סימן אות י"ד), ומוריניו הרב חסיד שבכהונה [רבי אליהו הכהן זצ"ל] בספרו שבט מוסר הביא זה בסתם וכנראה שהבין שהוא לכל ימות השנה עכ"ל. והביא הדברים מו"ז הגאון ז"ל בספרו כף החיים (סימן תפ"ט אות ק"ט) ע"ש.

ובעניותי איני מבין וקשה לי דכיצד זה יאמרו פסוקים הללו בעת ברכת כהנים, והלא דינא דתלמודא והכרעת הפוסקים היא דאין לומר אז שום פסוק וכמו שנתבאר וצ"ע. [וגם אגרת הרמב"ן ז"ל הלזו לא ידעתי מה ענינה והיכן נמצאת וצ"ע].

ודוחק בעיני ליישב על פי מה שכתבו רבותינו בעלי התוספות סוטה (מ' א' ד"ה כל) דהא דמותר לומר בעת נשיאות כפים את רבוננו של עולם של מאן דחזא חלמא היינו דמשום סכנה התירו, והביא דבריהם רבינו ה"ט"ז (סימן קכ"ח ס"ק כ"ד), והוא הדין הכא שרי כדי שיהיה ניצול ולא ניזוק, ועיין בבית יוסף (סימן ק"ל) ובכף החיים (שם אות ב') ודוק.

ברכי סימן ה נפשי ח"ב כט

אמר הצעיר יעקב חיים סופר נר"ו: הערה זו זכיתי להדפיס בס"ד בקובץ התורני "אור תורה" (שנת תשל"ג גליון נ"ט דף שפ"ז), ואחר שנים זכיתי ונדפסו ובאו לידי ספרי הגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל, וראיתי לו שם בשו"ת לב חיים ח"ג (סימן כ"ד) שעמד בפתגמא דנא וכה כתב: "שאלוני טעם וסמך לדברי רבותינו ז"ל הרב שלמי חגיגה והרב עיקרי הד"ט (דלעיל) שכתבו דכל ימי העומר בשעת ברכת כהנים יאמר מזמור למנצח בנגינות מזמור שיר בצורת המנורה, והוא סגולה נפלאה דיצליח בכל מעשיו ואינו ניזוק כל אותו יום, ומורינו הרב חסיד שבכהונה בספרו שבט מוסר (פרק ל"א) הביא זה בסתם וכנראה הבין שהוא לכל ימות השנה וכמו שכתבתי בספרי מועד לכל חי (סימן ה' אות כ"א), על מה ולמה נוהגין לומר מזמור זה דוקא, ומה שייכות יש למזמור זה עם ברכת כהנים, ושם האריך הגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל למצוא שייכות בין מזמור זה לברכת כהנים, והביא דברי רז"ל במדרש דברים רבה (פ"א סימן ט') אמר הקב"ה לישראל בעולם הזה הייתם מתברכים על ידי אחרים, לעתיד לבוא אני אברך אתכם שנאמר אלהים יחננו ויברכנו, ונמצא דמזמור זה הוא שוה לברכת כהנים וכו', והוסיף שם שהאומר מזמור זה בשעת ברכת כהנים יכין בלבו באותה שעה כמו שאני שומע ברכת כהנים מפי הכהנים, כמו כן נזכה לשמוע שיר זה שאני אומר למנצח בנגינות מפיו יתברך לעתיד לבא שאלהים יחננו ויברכנו, כמו שהבטיחנו שכה אמר לעתיד לבא אני אברך אתכם שנאמר אלהים יחננו וכמו שאמרו במדרש וכו"ל.

וסיים שם הגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל: "ובזה נראה לי דאין להקשות על דברי רבותינו דלעיל שכתבו שיאמר מזמור זה בשעת ברכת כהנים מהא דאמרו בסוטה (מ' א') כלום יש עבד שרבו מברכו ואינו מסביר לו פנים, דמשמע שאסור לומר שום ענין בשעה שהכהנים אומרים ברכת כהנים ועיין להרב עולת תמיד או"ח (סימן ק"ל), משום דאדרבא כונתו רצויה מהאומר שעתה הוא מאזין לברכת כהנים ברם הוא מצפה ומקוה גם כן לשמוע שיר זה מאלהים יחננו ויברכנו מפי ה' לעתיד לבא, ועל כונה זו אומר אותו שיר בשעת ברכת כהנים ואינו ח"ו שאינו מסביר פנים לברכת כהנים, שה' אמר ואני אברכם ואמרו ז"ל ואני אברכם לכהנים כמו שכתב רש"י [א"ה במדבר ו' כ"ז ע"ש וצע"ק] והוא מבקש רחמים שגם הוא יזכה לברכת אלהים יחננו ויברכנו מפי השי"ת בעצמו כביכול, כמו שזכו הכהנים בעולם הזה הוא מתאוה לעת הטוב שיבוא הזמן שהוא עצמו יברך אותנו לישראל בעגלא ובזמן קריב כאשר הבטיחנו, והוי שפיר מענין ברכת כהנים והוי עבד שרבו מברכו והוא מאזין לו ומסביר לו פנים ומצפה ומחכה עוד לברכתו עליון שאלהים יחננו ויברכנו לעתיד לבא, ובזה אין שום פקפוק בדבר שלא לאמרו שהרי הוא מענין ברכת כהנים, שמזמור זה לעתיד לבא הוא כברכת

ל ברכי סימן ה נפשי ח"ב

הכהנים לישראל מפי כהנים ואנו מצפים לשמוע מפי אל". עד כאן לשון צדיק, ודברי פי חכם חן.

ודע דלולי דמסתפינא אמינא שיש כוונה אחרת בדברי "אגרת הרמב"ן הלזו, ולא כאשר אני הבנתי מעיקרא וכפי שגם הבין הגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל, דהנה כך לשון השלמי חגיגה אשר הביא מר"ז הגז"ל בכף החיים דלעיל: "בכל ימי העומר כשאומרים ברכת כהנים אם יאמר למנצח בנגינות בצורת המנורה יצליח וכו', ומה שכתוב כשאומרים ברכת כהנים, אין הכוונה בעת שהכהנים נושאים כפיהם בשעת חזרת התפילה, אלא הכוונה בשעה שאומרים ברכת כהנים בברכות השחר אחר ברכות התורה, ולפי זה קושיא מעיקרא ליתא ולא ידעתי מי הביא את הגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל להבין כאשר הבין ולכתוב: "בכל ימי העומר יאמר בשעת ברכת כהנים מזמור למנצח בנגינות בצורת המנורה וכו' שלמי חגיגה (דרצ"ח ע"ד) משם אגרת הרמב"ן וכנ"ל, ובדבריו לא נזכר כלל שמדובר בשעת ברכת כהנים דחזרת התפילה, ומה גם שבני אשכנז שבחוצה לארץ אין נושאים כפיהם אלא במועדים, וכלל וכלל אין נשיאת כפים בימי העומר ודוק היטב.

וכאשר עיינתי בספר שבט מוסר (פרק ל"א אות י"א דף תל"ה במנוקד) ראיתי שם דברים מפורשים: "כל האומר מזמור למנצח בנגינות מזמור שיר בצורת המנורה בכל יום בהנף החמה לא יקרה לו שום מקרה רע, וחשוב לפני הקב"ה כאלו הוא מדליק נרות בבית המקדש, ובספר מנורת המאור כתוב לאומרו בימי העומר כששליח ציבור אומר ברכת כהנים יאמר היחיד למנצח בנגינות ויצליח במעשיו (אגרת הרמב"ן), ויסתכל בצורת המנורה ולא יהא ניזוק כל אותו היום, ומסיים שם וטוב לאומרו אפילו כל ימות השנה עד כאן לשונו, וכל האומרו שבע פעמים בדרך ויכוין בו ילך לשלום ולהצלחה" עד כאן לשון שבט מוסר. והמהדיר שם כתב דכל האמור בשבט מוסר שם לקוח הוא מספר חקי חיים (אות ס' סק"ג), וספר זה חיברו הרב שמואל חיים מאזרקוב ועיינינו דינים והנהגות רבינו האריז"ל מלוקטים על סדר אר"ח, כאשר כתב המהדיר בשבט מוסר (שם דף תשס"ז) ולא ראיתיו מימי, וגם ספר מנורת המאור שהזכיר שם לא ידעתי לאיזה ספר כיון, אבל זה ודאי אצלי שלא לספר מנורת המאור שחיבר רבי יצחק אבוהב נתכוין ששם אין זכר לזה, וגם אינו עוסק כלל בסגולות מסגנון זה. אבל על כל פנים מבואר כאשר כתב הגאון רבי חיים פאלאג'י ז"ל שמדובר בברכת כהנים דחזרת הש"ץ, ולא כאשר רציתי אני לפרש דמדובר בברכת כהנים דברכות השחר ודוק היטב.

ברכי סימן ה נפשי ח"ב לא

אורי תלמוד

והאידינא חודש כסלו תשנ"ד בא לידי ספר שהיה יקר המציאות עד מאוד (עיין בספר תפארת בנים ח"א דף תכ"ג) הנקרא בשם חנוכת הבית, ובסופו נדפס ספר מנורת זהב טהור והם דברים מקובלים שהועתקו מכתב יד רבינו שלמה לוריא ז"ל בעל ים של שלמה, ושם (דף קפ"ב) צולם השער של דפוס ראשון של ספר זה פראג שנת שמ"א, וכן שם (דף קפ"ג) צולם השער של דפוס שני של ספר זה שנת תמ"ח, ובשני השערים כה כתוב לאמור: "אמרו חכמים כל מי שיתפלל זה המזמור למנצח בנגינות בצורת מנורה בכל יום בנץ החמה לא יקרה לו שום גזירה רעה, ויהיה חשוב לפני בורא עולם הקב"ה כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש, וכל האומר אותו אחר ברכת כהנים בבוקר, בשבעה שבועות של ימי הספירה לא יקרה לו נזק כל השנה ויהיה מצליח במעשיו", הרי לנו כאן מפורש כאשר כתבתי דלא מדובר שיאמר בימי העומר מזמור למנצח בנגינות בשעה שהכהנים נושאים כפיהם בחזרת הש"ץ אלא שיאמר מזמור זה אחר ברכת כהנים דברכות השחר, ואיני יודע מי הביא את הרב בעל חקי חיים להבין כאשר הבין שמדובר שבימי העומר כששליח ציבור אומר ברכת כהנים, יאמר מזמור זה, ואיצטמיד חצבא דילן, וגם הרווחנו לדעת דטעות נפלה ובמקום ספר מנורת המאור כאשר הובא בשבט מוסר צריך לומר מנורת הזהב, ועוד הרווחנו דשם בספר מנורת הזהב (דף קפ"א) העתיקו השערים הישנים של ספר זה אבל שני הטפסים שבאו למוציא לאור היו קרועים ולכן כשעתיק השער לא יכול היה להעתיק בשלימות ונשארו חסרים כמה תיבות וכאשר יראה הרואה בהעתק השערים, אבל ברוך המניח שומרים בעולמו ובעל שבט מוסר ז"ל הציל ויש להשלים השער: "וכל האומר אותו שבעה פעמים בדרך ויכוין בו ילך לשלום ולהצלחה" ודוק היטב.

ולגדון דידן אם אכן צדקו דברינו דהסגולה היא שיאמר מזמור למנצח בנגינות בעת אמירת ברכת כהנים דברכות השחר, אם כן אסור לאמרו בעת ברכת כהנים דחזרת הש"ץ, חדא דלא זה זמן אמירת הסגולה ויש לומר דלא מהני, ותו חזר הדין דאין לומר שום פסוק בעת ברכת כהנים, וככל אשר כתבנו בס"ד.

דברי בניהו חלק ד סימן ד

ח) ונראה דע"פ הג"ל יש להסביר מה שכתב בספר מועד לכל חי (סי' ה אות כא) שכתב ובכל ימי העומר יאמר בברכת כהנים מזמור למנצח בנגינות בצורת המנורה והוא סגולה נפלאה דיצליח בכל מעשיו ואינו ניזוק כל אותו יום. שלמי חגיגה (דף רצח ע"ד) משם אגרת הרמב"ן, עיקרי הד"ט (אות יד) ומורינו חסיד שבכהונה בספר שבט מוסר (פרק לא) הביא זה בסתם וכנראה דהבין דהוא לכל ימות השנה עכ"ד. וכ"כ בכף החיים סופר (סי' תפט אות קט). וכ"כ הרי"ח הטוב בהגדה של פסח אורח חיים הלכות ספירת העומר (עמ' רט) שכתב דיאמר בכל ימות העומר בשעת ברכת כהנים מזמור למנצח בנגינות והוא סגולה להצלחה ואם יסתכל בצורת המנורה שבו

לא יהא ניזוק כל היום. עיין קמח סולת (דף קיט ע"ב). ומועד לכל חי (סי' ה אות כא) והיינו דוקא בימות העומר ולא בכל ימות השנה והמעם לאומרו בגלל שהוא סגולה נפלאה להצלחה כלשון המל"ח. אלא דצ"ע דהרי הם פסוקים ולפי המבואר לעיל במרן ועוד פוסקים דאין לומר שום פסוק בשעה שהכהנים מברכים את העם. ולפי מה שכתבנו לעיל דהאומרם בשעה שהחזן מקרא יש להם על מה לסמוך. והיינו דאף דשאר פסוקים אין לומר, מ"מ פסוקים או תחינות המועילות להצלחה וכדומה האומרם בשעה שהחזן מקרא יש לו על מה לסמוך כמבואר לעיל.

ז) וראיתי בשו"ת לב חיים (ח"ג סי' כד) שג"כ עמד בזה וז"ל שאלוני טעם וסמך לדברי רבותינו ז"ל הרב שלמי חגיגה והרב עיקרי הד"ט שכתבו דכל ימי העומר בשעת ברכת כהנים יאמר מזמור למנצח בנגינות שיר בצורת המנורה, והוא סגולה נפלאה דיצליח בכל מעשיו ואינו ניזוק כל אותו יום, וכתב דהנה במדרש רבה פרשת דברים (פ"א סימן ט) אמר הקב"ה לישראל בעולם הזה הייתם מתברכים על ידי אחרים, לעתיד לבוא אני אברך אתכם שנאמר אלהים יחננו ויברכנו, ונמצא דמזמור זה הוא שוה לברכת כהנים וכו', והוסיף שם שהאומר מזמור זה בשעה ברכת כהנים יכוין בלבו באותה שעה כמו שאני שומע ברכת כהנים מפני הכהנים, כמו כן נזכה לשמוע שיר זה שאני אומר למנצח בנגינות מפיו יתברך לעתיד לבא שאלהים יחננו ויברכנו, כמו שהבטיחנו שכה אמר לעתיד לבא אני אברך אתכם שנאמר אלהים יחננו וכמו שאמרו במדרש הנ"ל, וכתב וכזה נראה לי דאין להקשות על דברי רבותינו דלעיל שכתבו שיאמר מזמור זה בשעת ברכת כהנים מהא דאמרו בסוטה (מ.) כלום יש עבד שרבו מברכו ואינו מסביר לו פנים, דמשמע שאסור לומר שום ענין בשעה שהכהנים אומרים ברכת כהנים, עיין להרב עולת תמיד או"ח (סי' קל), משום דאדרבה כונתו רצויה מהאומר שעתה הוא מאזין לברכת כהנים, ברם הוא מצפה ומקוה גם כן לשמוע שיר זה מאלהים יחננו ויברכנו מפי ה' לעתיד לבא, ועל כונה זו אומר אותו שיר בשעת ברכת כהנים ואינו ח"ו שאינו מסביר פנים לברכת כהנים, שה' אמר ואני אברכם, ואמרו ז"ל ואני אברכם לכהנים כמו שכתב רש"י, והוא מבקש רחמים שגם הוא יזכה לברכת אלהים יחננו ויברכנו מפי השי"ת בעצמו כביכול, כמו שזכו הכהנים בעולם הזה הוא מתאוה לעת הטוב שיבוא הזמן שהוא עצמו יברך אותנו לישראל בעגלא ובזמן קריב כאשר הבטיחנו, והוי שפיר מענין ברכת כהנים והוי

עבר שרבו מברכו והוא מאזין לו ומסביר לו פנים ומצפה ומחכה עוד לברכתו ברכת עליון שאלהים יחננו ויברכנו לעתיד לבא. ובוה אין שום פקפוק בדבר שלא לאומרו שהרי הוא מענין ברכת כהנים, שמזמור זה לעתיד לבא הוא כברכת כהנים לישראל מפי כהנים ואנו מצפים לשמוע מפי אל עכ"ד.

וראה עוד שם שהסביר הטעם של אמירת מזמור למנצח בנגינות בימי העומר ע"פ מה שכתב בספר חזה ציון (סימן סז) וז"ל למנצח בנגינות מזמור שיר. ד' לשונות של שיר אמר בפסוק זה כנגד ד' שאלות ששואל בפסוק הבא והם אלהים יחננו א'. ויברכנו ב'. יאר פניו אתנו ג'. סלה ד'. שהשאלה שיהיה כל זה סלה היא שאלה בפני עצמה. ולהיות כי בקשה זו היא כנגד ברכת כהנים כמבואר במדרש לפיכך חתם בר"ת בפסוק בשלום כחתימת ברכת כהנים, אלא שהוא חסר וי"ו כדי שיהיה אם למסורת הנקרא שלם לרמוז למאי דאמור רבנן על כהן המברך ברכה זו בפ' הגני נותן לו את בריתי שלום וי"ו קטיעה, לומר כשהוא שלם ולא כשהוא חסר וכו', ואפשר לומר ג"כ כי יש במזמור זה ג' יברכנו כנגד ג' תיבות שבפסוק א' וחמשה שאלהים כנגד ה' + תיבות שבפסוק ב'. ושבעה פסוקים כנגד ז' תיבות שבפסוק ג' ופסוק הא' אינו מן המנין דאין בו ענין המזמור אלא זכרון ככל המזמורים, ועוד אפשר להיות כנגד פסוק כה תברכו דקדים לברכת כהנים עכ"ד ע"ש. וכתב וע"פ כל האמור דמזמור זה רמוז בו ברכת כהנים עצמן נאה ויאה המנהג שכתבו שנהגו לומר מזמור זה בשעת ברכת כהנים משום דשויים הם בברכתם דיש בזה המזמור מה שיש בברכת כהנים ע"ש.

(י) ובהיותי בזה ראיתי לרה"ג ר' יעקב חיים סופר שליט"א בספרו ברכי נפשי ח"ב (סי' ה) שישב על מדוכה זו וכתב ולולי דמסתפינא אמינא שיש כוונה אחרת בדברי אגרת הרמב"ן הלזו דז"ל, השלמי חגיגה כריני ספירת העומר (אות לו) וז"ל מצאתי כתוב בשם אגרת הרמב"ן דכל ימי העומר כשאומרים ברכת כהנים, אם יאמר היחיד מזמור זה יצליח במעשיו, ואם יסתכל בצורת המנורה שבו לא יהא ניזוק כל היום ומסיים וטוב לאומרו בכל יום, וכל האומרו בצורת המנורה בכל יום בהנץ החמה לא יקרה לו שום מקרה רע, וחשוב כאילו הדליק את המנורה בבית המקדש עכ"ל. ונראה מלשונו שכתב כשאומרים ברכת כהנים אין הכוונה בשעת ברכת כהנים אלא

כשאומרים ברכת כהנים בברכות השחר אחר ברכת התורה ולפי זה קושיא מעיקרא ליתא. וכתב שבספר חנוכה הבית בסופו נדפס ספר מנורת זהב מהור והם דברים מקובלים שהועתקו מכתב יד רבינו שלמה לוריא ז"ל בעל ים של שלמה ושם (דף קפב) צולם השער של דפוס ראשון של ספר זה, וכתוב שם אמרו חכמים כל מי שיתפלל זה המזמור למנצח בנגינות בצורת המנורה בכל יום בנץ החמה לא יקרה לו שום גזירה רעה, ויהיה חשוב לפני בורא עולם הקב"ה כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש, וכל האומר אותו אחר ברכת כהנים בבוקר, בשבעה שבועות של ימי הספירה לא יקרה לו נזק כל השנה ויהיה מצליח במעשיו. הרי לנו כאן מפורש כנ"ל דלא מדובר שיאמר בימי העומר בשעת ברכת כהנים, אלא אחר ברכת כהנים דברכות השחר ולפי זה קושיא מעיקרא ליתא ע"ש.

אמנם מדברי האחרונים הנ"ל. וכן מדברי גאון עוזינו הרי"ח הטוב זצ"ל מבואר שיאמר פרק זה של למנצח מזמור שיר בשעת ברכת כהנים, והיינו בשעה שהכהנים נושאים את כפיהם. ולפי זה יקשה דהרי אין לומר פסוקים בשעת ברכת כהנים. ובר מן דין דעדיין יקשה ממה שראינו בשם המג"א (סי' קכז סק"ג) וכה"ח סופר שם (אות כא) ועוד, לומר שם בן מב' אל נא קרב תשועת מצפיד וכו' ולכאורה הרי הוא אומר פסוקים. וצריך ליישב כמו שכתבנו לעיל. או כדברי הרב לב חיים הנ"ל שהסביר את הדברים בטוב טעם ודעת בענין פרק למנצח מזמור שיר אלהים יחננו וכו'. כמבואר לעיל ודו"ק וא"ש.

בסיכום:

א. האמירת שנהגו בה בני אשכנז כאשר אין כהנים בשעה שהש"ץ אומר את פסוקי ברכת כהנים. לאחר פסוק ראשון לומר בזכות אברהם. ולאחר פסוק שני לומר בזכות יצחק. ואחר פסוק ג' לומר בזכות יעקב. ויש מוסיפים לומר לאחר פסוק ג', גם בזכות משה אהרן יוסף ודוד. הוא מנהג ותיקין. ומבוסס על מדרשי חז"ל כמבואר לעיל.

ב. אין לומר פסוקים בשעה שהכהנים מברכים את העם אלא ישתקו ויכוונו לברכה. וכן הוא מנהג ירושלים. עיין כף החיים סופר (סי' קכח אות קנט).

דברי בניהו חלק יז אורח חיים א

סימן א

בדין כתיבת למנצח על קיר הבית

בס"ד ט' תמוז תש"ע

לכבוד האברך המצוין השוקד באהלה של תורה לילה כיום יאיר חשכה כאורה ומזכה הרבים בשיעוריו בהלכה ובאגדה הרה"ג רן אבוחצירא שליט"א עפולה.

בדבר מה שנשאל מהרב טל אברהם ארו שליט"א שקנה בית חדש בעפולה ורוצה לעשות בביתו על קיר בתוך הבית בקומת הביניים במדרגות שבין החדרים לסלון, מזמור "למנצח בנגינות מזמור שיר" בצורת המנורה על גבי קיר שמול חדרי השינה מקלחת וכו', ונפשו בשאלתו האם מותר לעשות ציור של צורת מנורה עם הכיתוב של הפסוקים של מזמור למנצח, היות שיתכן שהילדים הקטנים יסתובבו שם לפעמים בלא בגדים, וכגון בשעה שמחליפים בגדים, או שיהיה בקרבת מקום כביסה מלוכלכת, או טיטולים. ואם מותר האם יכול לכתוב ג"כ על גבי הקיר שם הוי"ה ברוך הוא ושם אלוהינו אלהים וכדו'.

תשובה: הנה חשיבות של קריאה של למנצח בסדר המנורה הוא חשוב מאד. עיין לחיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת ד אות כב) שכתב דוד המלך ע"ה הראהו הקב"ה ברוח

הקדש מזמור למנצח בנגינות מזמור שיר אלקים יחננו וכו', כתוב על טס של זהב מופז עשוי בצורת מנורה, וכן הראה אותו למשה רבינו ע"ה. והיה דוד המלך ע"ה נושא זה המזמור כתוב ומצוייר וחקוק במגיניו בטס של זהב כצורת מנורה כשהיה יוצא למלחמה, והיה מכויין סודו והיה נוצח אותם ואויביו נופלים לפניו, קונטרס מנורת זהב כ"י מועתק מכת"י הרב מהר"ר חיים באכנר זלה"ה בעל אור חדש על דיני ברכות, והעיד הרב מהר"ח הנז' שהוא העתיקו מכתובת יד קדש של הגאון מהרש"ל ז"ל, ושם כתוב סודות ונפלאות הרמוזות במזמור הנזכר עכ"ד ע"ש. חזינן את המעלה והחשיבות שהיו משה ודוד משתמשים בזה כאשר זה היה חרוט על טס מזהב. וראה עוד בספר ישרי לב שכתב, ששמע מפי רבנן קשישאי שבהעלותו לעיה"ק ירושלים הגה"ק חקרי לב ז"ל, היה לו שם עם צורת המנורה בתוך הספר, וכשהיה לו עסק הציבור או לדין בין איש לחבירו, בכל רגע היה פותח הספר ומסתכל בו לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, והיה אומר כי יועיל הרבה לבל יצא תקלה מתחת ידו עכ"ד ע"ש. וראה עוד בחיד"א בצפורן שמיר (סימן ב אות ח) שכתב מה מאד הפליגו באמירת למנצח בנגינות בציור מנורה וכתבו ז"ל ששכרו רב ועצום, וראיתי קונטרס בכ"י לראשונים בזה בסודותיו ותועלותיו ולפחות לעשות נחת רוח ליוצרינו נאמר אותו בכונה בציור מנורה כתוב על קלף עכ"ד ע"ש. חזינן את החשיבות שהיו כותבים צורת המנורה על קלף ומביטים וקוראים בה והיה מועיל כדי שלא תצא תקלה מתחת ידם וגם ששכרו עצום. וראה עוד בשלמי חגיגה למהר"י אלגאזי שכתב ואם יסתכל בצורת המנורה שבו לא יהא ניזוק כל היום. ועיין בפסקי תשובות חלק א (סימן א הערה 58) שכתב, ועיין בספר אור לשמים פרשת תרומה שכתב שלקרות את למנצח בסדר המנורה הוא מסוגל לטהרת המחשבה. ובספר דודאים בשדה פרשת בהעלותך, וכן בבא"ח (פרשת ויגש אות ד) כתב בציור השכל בלבד סגי, אם אין ציור מונח לפניו, וראה עוד בספרו עוד יוסף חי פרשת ויגש (אות ג) שכתב, כשאומר למנצח בנגינות מזמור שיר המצוייר בצורת המנורה על קלף או על הנייר יזקוף את הציור של המנורה שמסתכל בו, כדי שיהיה הציור זקוף לפניו כדמיון המנורה שהיתה זקופה ועומדת בהיכל, ולא יניח הציור מושכב ושטוח לפניו ע"ש. חזינן מדברי הפוסקים הנז"ל, שכתבו שיש בזה כמה מעלות וחשיבות בקריאת למנצח בסדר המנורה, וכמה סגולות יש בדבר לנצח את אויביו, וכן שלא תצא תקלה מתחת ידו.

ב). והנה השערי תשובה או"ח (סימן א אות ג) כתב, וראיתי בכתבי בד"ז הרב החסיד האלהי מוהר"ר זלמן לוקאוור ז"ל על מה שהיו רגילין לעשות מנורות של קלף מצויירים להניח בסידורים וכותבים בשם שויתי ה' וכו', בן ד' אותיות, ושאר שמות והמנורה כזה

היתה נקראת בשם שויתי, והטעם הוא בכדי שיהיה נזכר שלא לשיח שיחה בטלה בתוך התפלה, מאימת השם אשר לנגד עיניו, וכתב ע"ז בשם דודו אא"ז הגאון בעל תבואות שור שאמר במליצתו הצחה אם לא שויתי ודוממתי, ר"ל שיוכל לגדור שידום אף בלא השויתי, והתרעם מאד על זה לפי שעל הרוב אינם משמרים כראוי ותשתפכנה בראש כל חוצות, וע"ד שאמרו בר"ה (דף יח ע"ב) שעל דבטילת אדכרתא מן שטרייא עשאוהו יו"ט, ולכן גם בזה ראוי לאזור חיל לבטל המנהג, והאריך בדברי נועם, ונראה דבמנורות הגדולים המצויירים על קלף שקובעים בבית הכנסת לפני העמוד או שאר מקומות שקובעים אותה תחת טבלא של זכוכית לית לן בה, ולא קפיד רק על אותן שמניחין בסדורים מטעמא דלעיל, וגם שעל הרוב בא לידי מחיקת השם, כאשר עינינו הרואות שהם הולכים לאיבוד והמחק, ובפרט שכותבין עליהם שמות אשר לא כדת, והמזהיר והנזהר ישכילו כזוהר עכ"ד ע"ש. חזינן דרק אם מניחים אותם על התיבה כנגד העמוד שעומד הש"ץ ומתפלל ומניחים אותם תוך זכוכית שזה נשמר בזה שפיר דמי, אבל לכותבם על קלף וכדומה לא כיון שיבואו לידי בזיון. והביאו גם המשנ"ב שם (אות ד) וכתב והקובעין בעמוד בלא טבלא יש למחות בידם, כי ע"י הנרות שקובעין בעמוד בא ברוב העתים לידי מחיקת השם ח"ו. ולכן יש לימנע אלא א"כ מניחם בתוך זכוכית.

ג). ועיין במהרש"ם בדעת תורה (סימן א סעיף א) שהביא את דברי השערי תשובה הנ"ל. וכתב ותמהני שלא הביא מהט"ז ביו"ד (סימן רפג אות א) שכתב על דברי מרן שם שכתב ואין כותבין מגילה לתינוק וכו', זה דעת הרמב"ם, והביא בטור דהרי"ף התיר לכתוב מגילה לתינוק להתלמד, והקשו עליו רבים, וכתב הרא"ש שהתיר משום שאי אפשר לכל עני להיות לו ס"ת שלימה, וב"י נתן טעם טוב להרי"ף מדברי התלמוד, גם בפרישה ומו"ח ז"ל הביאו ראיות ברורות להיתר, וסיים מו"ח ז"ל דיש לנו להתיר וכן הוא המנהג בכל יום, ותימה על רמ"א שלא כתב על זה כלום, אבל מ"מ אין היתר אלא כדי להתלמד בו משום עת לעשות לה' וגו', אבל אותן שכותבין פסוקים על הכותל לאיזה סימן טוב לאו שפיר עבדי דתורה חתומה נתנה עכ"ד ע"ש. וכ"כ הפני יהושע במסכת גיטין (בדף ו) וז"ל, ולפ"ז אותן שכותבין בזמנינו איזה פסוקים על קלף קטן כגון שויתי ה' לנגדי תמיד, ופסוק אש תוקד, ומזמור אלקים יחננו כציור מנורה, לא ידעתי רמז לדבר וקרוב הדבר לאיסור יותר מלהיתר שהן בכלל כותבי ברכות וכו', ועבירה גוררת עבירה שכותבין כמה פעמים בלא שירטוט, וצ"ע אם יש לקיים המנהג אף בשירטוט, דהא איכא איסורא דאין כותבין מגילה כיון דלא שייך טעמא דשכחה בכה"ג, וא"כ אין להתיר בזמנינו יותר מזמן חכמי המשנה שאסרו ע"י שכותבין כמה אזכרות ולא ניתנו להציל מפני הדליקה, ואם התירו לכתוב

קמיעין היינו משום סכנת נפשות ע"כ צ"ע. אח"ז עיינתי בט"ז יו"ד (סימן רפג) שכתב ג"כ ענין כזה ומשמע דאסור ועדיין צ"ע עכ"ד ע"ש. חזינן דהעלו שאין לכתוב פסוקים על קלף שהוי בכלל כותבי ברכות שאין לעשות כן. וכתב בדעת תורה שבמהרי"ט שניות האו"ח (סימן ג) נשאל בכזה, שנהגו לכתוב פסוקים בנייר בכל חג מענינא דחג ולתלותם בפתח בית הכנסת, והשיב דראוי להחמיר ולאסור, אך אם מנהג אבותיהם בידיהם אין למחות, שיש להם על מה שיסמוכו.

ד). והנה המג"א (סימן מ אות א) הביאו, שכתב וכתב רי"ט מותר לכתוב פסוקים בנייר ולתלות בפתח בית הכנסת. וכתב המחצית השקל שם, שהמג"א קיצר בדברים, כי שם בחלק ב (סימן ג) שאלוהו על המנהג שנהגו בית הכנסת שכותבים על נייר איזה פסוקים לעורר את העם לשוב אל ה', כגון כי ביום הזה יכפר עליכם, או פסוק שמע ישראל וכו', ותולין אותו למעלה מן התיבה, או בפתחי בית הכנסת, והשיב משום איסור תליית הפסוקים אין חשש, שאין זה דומה לתליית תפלין שיש בהם משום בזיון, משא"כ אותן פסוקים שמתחלה ע"ד כן נכתבו לתלותן שיסתכלו הרואים כלפי מעלה ויכונו לבם למקום אין בזה משום בזיון, אבל תפלין דנעשו להניחן על הראש ויד ולא לתלותן איכא בזיון בתלייה, אך מטעם אחר אתו עלה לאסור, משום דאין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה, וכמ"ש ביו"ד (סימן רפג), ואפילו להרי"ף שמיקל, היינו משום עת לעשות לה' הפרו תורתך, כי אי אפשר לכו"ע לכתוב כל התורה, משא"כ בפסוקים הנ"ל, וכ"כ הט"ז ביו"ד (סימן רפג סק"ג) וקורא תגר על הכותבים פסוקים על הכותל לסימן טוב ע"ש, אבל מ"מ נפקה מינה מתשובת מהרי"ט הנ"ל אם אינו כותב רק שלש תיבות בשטה א' דשרי, משום איסור אין כותבים מגלה וכו' כדאיתא ביו"ד שם מותר לתלותן, גם אם כותב על כותל בית הכנסת דברים הכתובים בסדורי תפלה, כגון י"ג מדות של רחמים, או פסוקי ויהי בנסוע הארון וכו', לית לן בה, דכמו שמותר לכתבן בסדורי תפלה משום עת לעשות לה' הפרו תורתך דסמכינן על הרי"ף, ה"ה דשרי לכתבן על הכותל דמאי שנא כותל ומאי שנא סידור תפלה, אידי ואידי מגלה הן וכן המנהג. א"כ מה שכתב להקל הוא דוקא אם כותב ג' תיבות בשטה אחת אבל אם כותב יותר גם לדבריו יהיה אסור וא"כ לכתוב את כל המזמור של למנצח גם לדידיה יהיה אסור. וראה עוד בבית הלל ביו"ד (סימן רפג סעיף ג) שכתב וקשה לי על מה שנוהגין עכשיו בזמן הזה בכל בתי כנסיות לכתוב י"ג מדות על הנייר או בחקיקה על טבלא ה' ה' אל רחום וחנון וכו', בכתב אשורית כמו ס"ת וזה אינו נכון לכתוב מגילה יותר מג' תיבות בשטה עד י"ג מדות שהוא י"ח אותיות, וזה שלא כדברי הרמב"ם, ולא כדברי רש"י ז"ל, ונראה הטעם משום דעת לעשות לה' הפרו תורתך, שאין העולם יודעין בעל פה

ואגב שכותבין על הכל ומזמור לדוד נוהגין לכתוב גם י"ג מדות וכ"כ הכ"ח ע"ש. חזינן דמה שהתיר הוא דוקא בבית כנסת שלא הכל יודעים והוי ליה עת לעשות לה' הפרו תורתך, אבל בבית בודאי שאין מן הנכון לעשות כן, ובפרט שיכולים לעמוד מול המנורה ילדים קטנים בלי צניעות, או להניח שם טיטולים מלוכלכים או כביסה וכדו' וכנזכר בשאלה דנמצא שם ה' מתבזה. וגם אחרי זמן ירצו לסייד את הבית ואז יצטרכו גם לסייד את המנורה והוי מחיקה בשמות הקודש, שכבר האריכו האחרונים באיסורו. וכמבואר בשדי חמד (במערכת המם אות יב) וכנזכר בהמשך.

ה). עוד נראה דיש להמנע מכתובת פסוקים של למנצח מזמור על הכותל של הבית והוא ע"פ מה שהעלה הרמב"ם בתשובה בפאר הדור (סימן ז) שנשאל באדם שרקם בטליתו פסוק ויאמר, והוכיחו גדול העיר ולא קיבל ממנו, והשיב מעשה זה חטא ואין נכון כלל, ואסור משני טעמים, האחד שאין לכתוב מן התורה פסוקים פסוקים, אבל יכתוב שלש תיבות ולא יותר וכו', ואפילו מי שהתיר לכתוב פרשה לתינוק להתלמד בה, דוקא להתלמד לפי שלא ניתנה תורה להיכתב פרשה פרשה, וכ"ש פסוק פסוק, ואולי תאמר הני מילי בכותב על הספר ובדיו, אבל לחרות בעצים ובזהב או לרקם בבגדים מותר, דע כי אין חילוק בין כתיבה לחריתה וכו' וכאשר ראינו במצרים שהיו לוקחין טסי כסף וזהב, וחורתין בהן שיר של פגעים, ותולין אותה בצווארי התינוקות מחינו בידם, ועוד טעם והוא נכון וחזק מן הראשון לפי שהעושה כן מביא פסוקי תורה לידי זלזול, כי הציצית תשמישי מצוה ואין בו קדושת הגוף, ולכך יכול לבוא בטלית מצויצת בבית הכסא ולבית הטבילה, ולהשתמש בו, ולכסות בו את הערוה, ואיך יביא כתובי התורה שנאמרו בקדושה ונכתבו מפי הגבורה במקום טינפת זלזול, וזה ביזוי התורה בלי ספק וכו', לכן בעל המעשה הזה יתן כבוד לה' וכאשר יטול שכר על כוונתו להתנאות במצות ה' כן יגדל שכרו כאשר יכבד דברי ה', וראוי לחתוך הבגד אשר רקום דברי אלקים חיים ולגנום וכך הדין. וכן פסק בשו"ע יו"ד (סימן רפג סעיף ד) שאסור לרקם פסוקים בטלית, וכן משמע מדברי רמ"א שם. חזינן דאינו נכון לעשות ולכתוב על הכותל ובפרט בביתו שיכולים לעמוד ילדים קטנים בחוסר צניעות מול כתיבת ה', בודאי שאינו מן הנכון לעשות כן. וראה עוד במה שהאריך בזה בשדי חמד (מערכת המ"ם כלל יב) בכותל בית כנסת שכתבו עליו פסוקים אם מותר לסייד אותו או שבכה"ג הוי מחיקה והיא אסורה. וראה עוד בשדי חמד (מערכת בית הכנסת אות יב) מה שכתבו בזה הפוסקים שיש לחפות את השמות בבד ועליו יסיידו, כך שהכתב שנמצא מתחתיו הוא נשאר על מקומו אבל בלאו הכי אם יסייד על הכתב הו"ל מוחק. וראה עוד בשו"ת תבואות שמש חלק יו"ד (סימנים נח נט וס) במה שהאריך בזה וכן בספרו שמש ומגן

חלק א (סימן כט) ע"ש. וראה עוד מה שהארכתי בחלק ד (סימן ד) בדין אמירת למנצח בימי העומר בשעת ברכת כהנים ומה המעלה שבזה ע"ש. וראה עוד בספר ברכי נפשי להגר"ח סופר שליט"א (סימן ה) שהביא שם שבספר חנוכת הבית בסופו נדפס ספר מנורת זהב טהור והם דברים מקובלים שהועתקו מכתב יד רבינו שלמה לוריא ז"ל בעל ים של שלמה, ושם (דף קפב) צולם השער של דפוס ראשון של ספר זה, וכתוב שם אמרו חכמים כל מי שיתפלל זה המזמור למנצח בנגינות בצורת המנורה בכל יום בנץ החמה לא יקרה לו שום גזירה רעה, ויהיה חשוב לפני בורא עולם הקב"ה כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש, וכל האומר אותו אחר ברכת כהנים בבוקר בשבעה שבועות של ימי הספירה לא יקרה לו נזק כל השנה ויהיה מצליח במעשיו ע"ש.

1. והנה כתב הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ז הלכה ו) כלי שהיה שם כתוב עליו קוצץ את מקום השם וגונזו, אפילו היה השם חקוק בכלי מתכות או בכלי זכוכית והתיך הכלי הרי זה לוקה, אלא חותך את מקומו וגונזו, וכן אם היה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת, נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל וכו', שלא אמרו לכרוך עליו אלא מפני שאסור לעמוד בפני השם ערום, חזינן דכל שיכול לבא לידי עמידה בפני השם הרי זה בזיון ולכן אין לעשות כן. וראה עוד בשו"ת משנה הלכות חלק ו (סימן קפד) ד"ה ובזה הנני, שכתב ובזה הנני להודיע שבכלל רע המעשה מה שנהגו לכתוב פסוקים בבתי כנסיות ואח"כ מוחקים אותם כשמציירים הביהכ"נ, וגם פה בבית מדרשינו ציירו מכבר פסוק אין זה כי אם בית אלקים וכתבו אלקים מפורש בה, ועכשיו למחוק אסור, וגם לחזור ולצייר אסור, וגם שאר פסוקים וצריך להזהיר ע"ז עכ"ד ע"ש. ולכן נראה שרק יכול לעשות מנורות כאלו בבית הכנסת וישים עליהם זכוכית כדי שישמרו ולא יבואו לידי בזיון אם כותבים אותם על גבי קלפים וכמו שכתבו הפוסקים הנ"ל. אבל לעשות את למנצח בצורה של מנורה על כותל ביתו אין להתיר כדי שלא יבוא שמות הקודש לידי בזיון, וכן בגלל שאין בזה משום עת לעשות לה' הפרו תורתך, שהתירו הפוסקים לעשות כן בבית הכנסת, משא"כ בביתו שיכול לקרוא למנצח בצורת המנורה מתוך סידור, לכן אין לכתוב על כתלי ביתו. הנראה לענ"ד כתבתי וצור ישראל יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות.

בסיכום:

כתיבת למנצח בצורת המנורה אם כותבו על קלף ומחפה אותו בזכוכית ומניחו בבית הכנסת יכול לעשות כן וכן נוהגים בהרבה בתי כנסיות שבאופן כזה לא יבוא לידי בזיון. אמנם לכותבו על כתלי ביתו ודאי שאין מן הראוי לעשות כן, כיון שבזה אין את ההיתר של עת לעשות לה' הפרו תורתך שכתבו הפוסקים להקל לכתוב בבית הכנסת, דשם הוא מפני הציבור שיקראו ממנו ובלאו הכי לא ידעו, משא"כ בבית שיכול לקרוא אותו בצורת המנורה מן הסידור וכדו' אין לעשות כן, ובפרט שיכולים לבא שמות הקודש לידי בזיון כאשר ילדים קטנים יעמדו בלי צניעות מול המנורה הכתובה ויש בה שמות הקודש ונמצא שם שמים מתבזה. וכן יש לאסור מטעם שאין לכתוב יותר מג' תיבות בלא שירטוט, וכאן שכותב פרק שלם ודאי שאין ראוי לעשות כן. עיין שו"ת הרמב"ם פאר הדור (סימן ז). ובשו"ע יו"ד (סימן רפג סעיף ג). ובש"ך ובט"ז שם. ובבית הלל שם. ובפני יהושע במסכת גיטין (דף ו:). ובשו"ת מהרש"ם חלק א (סימן צו). ובמדבר קדמות (מערכת הדלת אות כב). ובספרו צפורן שמיר (סימן ב אות יח). ובשערי תשובה (סימן א אות ג). ובמ"שנ"ב שם (אות ד) ועוד.

בברכת התורה

בניהו דיין

דברי דוד חלק ד יורה דעה מט
הרי יהודה חלק א יורה דעה כד
אבני לוי א אורח חיים סימן כח